

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Kristýna Rybářová

**Literatura pro děti : charakteristika druhů a žánrů, přehledy, statistiky a
hodnocení**

**Literature for children: characteristics of species and genres, reports,
statistics and evaluations**

Praha 2010

Vedoucí práce: PhDr. Marcela Buřilová

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 25. července 2010

.....
podpis studenta

Identifikační záznam:

RYBÁŘOVÁ, Kristýna. *Literatura pro děti : charakteristika druhů a žánrů, přehledy, statistiky a hodnocení = Literature for children: characteristics of species and genres, reports, statistics and evaluations*. Praha, 2010-07-25. 43 s., 13 s. příl. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Marcela Buřilová.

Abstrakt (česky)

Tato bakalářská práce se zaměřuje především na zmapování trhu s dětskou literaturou na území České republiky. Práce má dohromady šest částí – kapitol, ve kterých se mimojiné objevuje oblíbenost dětských knih v rozmezí let 2002 – 2009. Velkou roli hrají také změny ve čtenářských preferencích a práce ukazuje, že i svět dětské literatury podléhá reklamě. Čtenáři se mohou také dozvědět o historickém vývoji v oblasti dětské literatury. Dále práce popisuje jak se dětská literatura rozděluje na jednotlivé druhy a žánry. Část věnovaná nakladatelskému trhu zobrazuje několik vybraných nakladatelství, která na českém knižním trhu vystupují. Jsou jimi nakladatelství Albatros, Fragment, SUN, Egmont ČR a další. Kromě nakladatelského trhu se práce věnuje i servisu dětem ve vybraných knihkupectvích a knihovnách. V neposlední řadě se v práci objevují i programy na podporu dětského čtenářství v rámci projektu Rosteme s knihou, který se do povědomí české populace dostal především zásluhou České televize. [Autorský abstrakt].

Abstrakt (anglicky)

This bachelor thesis is focused on presenting children's literature market in Czech republic. The thesis is divided into six parts. In these six parts there are information about popularity of children's literature between 2002 – 2009, there is also big deal in changes of reader's preferences and shows that even in the world of children's literature, there is very important role for advertising. Readers of this thesis can also learn about historical development of children's literature. Further words describe how is literature for children classified into different species and genres. One part of thesis consists informations about czech publishing market and there is also information about some publishers. The publishers are for example Albatros, Fragment, SUN, Egmont ČR and so on. In addition to publishing market the thesis is attend to booksellers and libraries and looks how they take care about children. Finally, the thesis shows programs to support children's reading which represents Project „Rosteme s knihou“ which is known in czech population mainly thanks to Czech television. [Authors' abstract].

Klíčová slova (česky):

Dětská literatura, literatura pro děti, oblíbené knihy pro děti, faktory ovlivňující dětského čtenáře, Albatros, Egmont ČR, Fragment, nakladatelství pro děti, překlady a reedice dětských knih

Klíčová slova (anglicky):

Children's literature, literature for children, popular children's books, Factors influencing young reader, Albatros, Egmont ČR, Fragment, publishing for children, translation and re-editions of children's books

Obsah

Předmluva	9
1. Úvod.....	10
2. Dětská literatura, její vývoj a přehled vydávaných dokumentů.....	12
2.1. Faktory ovlivňující dětského čtenáře.....	12
2.1.1. Rodina	12
2.1.2. Škola	12
2.1.3. Knihovna.....	12
2.1.4. Televize.....	13
2.1.5. Počítač.....	13
2.1.6. Internet.....	13
2.2. Historický vývoj dětské literatury.....	13
2.2.1. První dílo dětské literatury.....	13
2.2.2. Rozšíření dětské literatury v 19. století	14
2.2.3. Mezníky v dětské literatuře ve 20. století.....	15
3. Přehled a rozbor vydávaných dokumentů.....	17
3.1.1. Členění dětské literatury	17
3.1.2. Členění ontogenetické.....	17
3.1.3. Členění genologické	17
3.1.4. Základní žánry literatury pro děti:	17
3.1.5. Základní typy literatury pro děti:	19
3.2. Žebříčky nejprodávanějších knih za roky 2002 a 2009 a jejich srovnání.....	20
3.2.1. Rok 2002.....	20
3.2.2. Rok 2003.....	21
3.2.3. Rok 2004.....	22
3.2.4. Rok 2005.....	23
3.2.5. Rok 2006.....	24
3.2.6. Rok 2007.....	25
3.2.7. Rok 2008.....	26
3.2.8. Rok 2009.....	27
3.2.9. Závěrečné srovnání	27
4. Charakteristika trhu.....	30
4.1. Nakladatelský trh.....	30
4.1.1. Nakladatelství Albatros.....	31
4.1.2. Nakladatelství Portál.....	33
4.1.3. Nakladatelství Fragment.....	33
4.1.4. Nakladatelství Pierot.....	34
4.1.5. Egmont ČR	35
4.1.6. Nakladatelství Junior	35
4.1.7. Nakladatelství Librex.....	36
4.1.8. Nakladatelství SUN	36
4.2. Přizpůsobenost knihkupectví pro děti.....	36
4.2.1. Knihkupectví Neoluxor.....	37
4.2.2. Knihkupectví Kanzelsberger.....	37
4.2.3. Veřejné knihovny a děti.....	38
5. Rozbor vydávaných dokumentů	39
5.1. Srovnání knižního trhu v letech 2001 – 2008.....	39
5.2. Původní díla a překlady	41
5.2.1. Situace v letech 1949 – 1983	42
5.2.2. Situace v 90. letech 20. století	42

5.3.	Překlady v novém tisíciletí	43
5.4.	První vydání vs. reedice.....	44
5.4.1.	Devadesátá léta	44
5.4.2.	Situace po roce 2000.....	45
5.5.	Podpora dětského čtenářství	45
6.	Závěr	47
	Seznam použité literatury	49
	Seznam tabulek	52
	Seznam zkratk	52
	Přílohy.....	53
	Příloha 1 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2002.....	53
	Příloha 2 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2003.....	54
	Příloha 3 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2004.....	55
	Příloha 4 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2005.....	56
	Příloha 5 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2006.....	57
	Příloha 6 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2007.....	58
	Příloha 7 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2008.....	59
	Příloha 8 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2009.....	60
	Příloha 9 - Bibliografie překladové literatury z angličtiny vydané nakladatelstvím Albatros v letech 1949-1983	61
	Příloha 10 – ukázka výkazu o neperiodických publikacích.....	64
	Evidence výpůjček.....	66

Předmluva

Tato bakalářská práce je věnována dětské literatuře zejména z nakladatelského pohledu. K volbě tématu mne vedla především zvědavost nad danou problematikou. Téma se mi zdálo neprobádané, zejména stav literatury pro děti a její prodejnost a oblíbenost. V mém okolí je také velké množství malých dětí, kterým se celá rodina snaží vštípit kladný vztah k literatuře již od raného dětství, to byl také jeden z důvodů, proč jsem si toto téma vybrala.

Hned v úvodu práce je charakterizována dětská literatura, její funkce, estetická hodnota a také charakteristika jednotlivých vývojových fází v životě dětských čtenářů.

Dále následují faktory, které ovlivňují vztah dětí k literatuře, odvádějí jejich pozornost od čtení či naopak pozornost na čtení přitahují.

Následně se práce věnuje historickému kontextu dětské literatury. Jak se literatura pro děti vyvíjela v minulých staletích a jak se za dobu své existence proměňovala až do podoby jak je známá v dnešní době. Zde také věnuji pozornost neznámějším a nejdůležitějším dílům v historii dětské knihy. Současně práce mapuje i významné osobnosti dětské literatury.

Práce dále obsahuje rozdělení literatury dle jednotlivých žánrů a typů. V části zaměřené na nejoblíbenější knihy posledních let se zabývám zpracováním žebříčků nejprodávanějších knih pro děti, tak jak je sestavil Svaz českých nakladatelů a knihkupců.

Dále práce mapuje český nakladatelský trh, poměr mezi překladovou a domácí literaturou a vztah knihkupců a knihoven k dětským čtenářům. Právě v kapitole mapující současný nakladatelský trh jsem se chtěla věnovat zejména nakladatelství Albatros, avšak nakladatelství mi odmítlo poskytnout jakékoliv informace, tudíž jsem musela informace získávat z jiných zdrojů a nakladatelství se tak nedostává takového prostoru, jaký jsem původně zamýšlela.

Na závěr bych ráda poděkovala své vedoucí práce PhDr. Marcele Buřilové za odborné vedení práce a podmětné nápady, Svazu českých knihkupců a nakladatelů za poskytnutí potřebných informací a materiálů, svým přátelům, kteří mě pomáhali v době studia a v neposlední řadě své rodině, která mi poskytovala po celou dobu studia zázemí, pohodlí a prostor ke studiu.

1. Úvod

Dětský čtenář se zcela odlišuje od čtenáře dospělého. Avšak „až do konce osmnáctého století se na dítě nahlíželo jako na zmenšeninu dospělého.“¹ K tomu, aby se děti pokládaly za bytosti, které se vyvíjejí a postupně se všemu učí, napomohl zejména Jan Amos Komenský svou bohatě ilustrovanou encyklopedií *Orbis sensualium pictus*, která se považuje za první intencionální dílo ve světovém kontextu, a která byla na konci sedmnáctého a po celé osmnácté století nejrozšířenější knihou pro děti.

Estetická funkce literatury pro děti je přímo závislá na schopnosti přijímat podněty smyslovými orgány dítěte neboli na recepční schopnosti dítěte. Tyto schopnosti se u dětí teprve vytvářejí a jsou ovlivňovány zejména historickým faktorem vzniku díla. Dle slov Jany Čenkové *se estetická funkce projevuje ve čtyřech prioritách – v poznávací, relaxační, didaktické (výchovné) a fantazijní funkci. Například folklorní říkadlo je žánrem, který všechny funkce rovnoměrně naplňuje, cestopis se váže k poznávací a relaxační funkci, fantazijní a výchovná funkce je svázána s pohádkou, avšak nonsensová² pohádka má i znaky poznávací (jazyková hravost) atd. Výraznější zastoupení má funkce didaktická, která se podílí na rozvoji a upevňování hodnotové orientace, emocionality, sociálních a jazykových dovedností.*³

Literatura určená pro děti a mládež má svá specifika, která souvisí s jejím vznikem. Dělí se na Intencionální a neintencionální. Tedy na literární díla, která jsou dětem přímo adresována tvůrci a na literaturu, která „představuje veškerou četbu dětí, v níž se ocitají slovesné projevy (literární, školní četba – slabikáře a čítanky, časopisecké, divadelní, filmové texty).“⁴

Literatura hraje v životě dítěte velkou roli, a to v několika fázích vývoje dítěte. Otakar Chaloupka ve své knize *Rozvoj dětského čtenářství* rozděluje jednotlivé fáze vývoje dítěte na předčtenářský věk dítěte, kdy se v dítěti již od svého narození formuje sympatie či antipatie k veškerým činnostem v životě, čtení nevyjímaje. Autor klade velkou důležitost všech vstupních estetických podmětů, které na dítě od narození působí a zdůrazňuje, že by se na dítě mělo působit komplexně, tedy spojovat zvuk, slovo a pohyb. Zejména dítě v předškolním věku získává zkušenosti s literaturou prostřednictvím obrazu – z obrazových knih, leporel apod.

¹ ČEŇKOVÁ, Jana at al.. Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury. S. 13.

² Nonsensová literatura je literatura, která nedává smysl. Je absurdní, protičečí si, nabádá k zamyšlení. Nonsens je z *lat. non* - "ne" a *sensus* - "smysl"

³ ČEŇKOVÁ, Jana at al.. Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury. S. 12.

⁴ ČEŇKOVÁ, Jana at al.. Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury. S. 12.

Dalším vývojovým obdobím v životě dítěte je období mladšího školního věku, kdy dítě nastupuje do školy a rázem se tak mění celý jeho dosavadní život. Dítě se učí číst a přechází tak od posluchačství ke čtenářství. Díky osvojení si čtení se dítě stává samostatným čtenářem a vytváří si tak vlastní představivost a text si tak samo dotváří. Z estetického hlediska je čtení pro začínajícího čtenáře velmi důležité. Autor uvádí, že „*Estetický prožitek dítěte, které začíná číst a vytváří si teprve své vlastní čtenářské postoje, vztahy, návyky a mechanismy, které si teprve postupně buduje své čtenářské zájmy a orientace, je prožitkem překvapivě intenzivním a zejména emočně silným, bezprostředním.*“⁵

Starší školní věk, neboli pubescentní věk, zahrnuje děti, které dosahují věku deseti až 15 let, tedy odpovídá druhému stupni základní školy. V této fázi vývoje se již nedá mluvit jako o dětech, nýbrž jako o mládeži. Čtenáři se v tomto stupni vývoje vžívají do role hlavních hrdinů a ztotožňují se s nimi. Dalo by se říct, že tak utíkají od svých všedních starostí a strastí. Mezi nejpreferovanější četbu patří dobrodružná literatura, fantasy literatura a scient fiction. Skladba literatury, kterou mládež v tomto období čte, se povětšinou skládá z povinné četby ve škole.

V období dospívání, které probíhá mezi 15. až 18. rokem, dochází k formování osobnosti. V této době je čtenář schopen pochopit princip žánru a je také schopen kritického myšlení na vyšším stupni. V této době mládež sahá po literatuře, která je zaměřena spíše než na děti na dospělé.

⁵ CHALOUPEK, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství*. S. 204.

2. Dětská literatura, její vývoj a přehled vydávaných dokumentů

2.1. Faktory ovlivňující dětského čtenáře

Mezi faktory, které ovlivňují dětské čtenářství, se řadí rodina, škola, knihovna, počítač, internet a televize.

2.1.1. Rodina

Rodina se, stejně jako knihovna nebo škola, může řadit mezi instituce, jež dítě ovlivňují ze všeho nejvíce. „Z hlediska čtenářských aktivit dětí jsou důležité tři základní aspekty rodiny – čtenářské zázemí v rodině, celkové rodinné klima a v neposlední řadě sociální a ekonomický charakter rodiny.“⁶ Velmi velkou roli hraje v rodině fakt, zda rodiče sami čtou a dítě tak vidí příklad v nich samých. Dále je velmi důležité v dítěti pěstovat zájem ke knize již od mala a to tak, že rodiče, prarodiče či sourozenci nejmenším denně čtou.

2.1.2. Škola

Škola by měla navázat na základy čtenářství, které si děti přináší z rodiny. Vliv školy však není natolik značný, aby se dětské čtenářství více rozvíjelo. „*Jako zdroj podpory čtenářství je viděn rozvoj školních knihoven a čítáren ve třídách. Kantoři si uvědomují, že děti, které čtou, rozvíjejí svou slovní zásobu a také svou fantazii.*“⁷

2.1.3. Knihovna

Knihovna sama o sobě je institucí, která by měla děti ovlivňovat nejvíce. „Knihovna by neměla soustředit pozornost jen na své čtenáře, ale především by se měla zaměřit na děti nečtenáře. Proto v některých zemích Evropy jsou připravovány programy a projekty jako např. otevřená knihovna nebo knihovna za zdí. Cílem je přitáhnout ke knize a do knihovny ty děti, které si k ní ještě nenašly cestu a které ji neumějí využít.“⁸ U nás se knihovny snaží přilákat a udržet si dětské čtenáře nejrůznějšími akcemi. Mezi něž patří zejména nejrůznější besedy, soutěže a hry. Mezi velmi oblíbené akce knihoven patří již tradiční Noc

⁶ KONESZOVÁ, Barbora. Faktory ovlivňující čtenářské dovednosti.

⁷ KONESZOVÁ, Barbora. Faktory ovlivňující čtenářské dovednosti.

⁸ KONESZOVÁ, Barbora. Faktory ovlivňující čtenářské dovednosti.

s Andersenem, která je orientovaná přímo na četbu, nebo Týden knihoven – Velké říjnové čtení.

2.1.4. Televize

Televize je médium, které nabízí nespočet informací a přináší i zábavu. Ale také zabírá mnoho času a odvádí děti od čtení. Proto by měli zejména rodiče dohlížet na to, aby se z televize nestal hlavní příjem zábavy, ale jen informační doplněk.

2.1.5. Počítač

Počítač je podobně jako televize velký konkurent knihy. Má však i své výhody, které čtení také podporují. Pokud je počítač využíván i jinak, než k pasivnímu hraní her, slouží jako zdroj informací i čtení. *„Děti umí pracovat s počítači a tato práce si žádá osvojení schopnost pracovat současně s textem - s informacemi v jejich různé podobě a zároveň ovládat techniku.“⁹*

2.1.6. Internet

Používání internetu úzce souvisí s prací na počítači. Přináší mnoho informací a v poslední době i rozvíjí do značné míry dětské čtenářství. Množství elektronických knih, které jsou přímo určeny dětem, stále přibývá. Jako příklad uvedu International children's digital library, kde se nachází kolekce dětských knih v pět-a-třiceti světových jazycích.

2.2. Historický vývoj dětské literatury

„Před příchodem Křesťanství existovala orální kultura, jejíž stopy lze nalézt v lidové tvorbě pozdějších epoch i v některých středověkých dílech uvádějících pohanské „předsudky“. Zavedení křesťanství přineslo písmo, a tedy psanou literaturu. Ta byla předehtou k tázání po národní duchovní identitě, jež, zdá se, poznamenalo v různých podobách českou kulturu dodnes“¹⁰.

2.2.1. První dílo dětské literatury

Dětská literatura si ve svých začátcích musela poradit s mnoha úskalími. Literatura se celkově zaměřovala spíše na dospělé čtenáře. Tato situace se postupně začala měnit v 17. století, kdy vzniklo proslulé dílo Jana Amose Komenského Orbis pictus.¹¹

⁹ KONESZOVÁ, Barbora. Faktory ovlivňující čtenářské dovednosti.

¹⁰ VOISINE-JECHOVA, Hana. *Dějiny české literatury*. S. 15.

¹¹ Orbis pictus = Svět v obrazech

V souhlase s Komenského didaktickými zásadami je tu poprvé v knize pro mládež použit pro názornost obraz – rytina, který je doprovázen simultánním trojjazyčným textem. V obrázku jsou čísla, která se pak v textu objevují vždy u slova, které onen pojem pojmenovává.¹²

Orbis pictus je první bohatě ilustrovaná učebnice, která byla na svou dobu velice nadčasová a do jisté míry je dodnes svou bohatostí a kvalitou nepřekonaná. O tom, že se jednalo o velice zdařilé dílo, svědčí i fakt, že v 18. století byla považována za nejvydávanější knihu civilizovaného světa. Avšak jak tomu tak bývá, českým dětem byla tato učebnice dlouho odpírána.

2.2.2. Rozšíření dětské literatury v 19. století

Velký rozvoj zaznamenala literatura pro děti v českých zemích v období přelomu osmnáctého a devatenáctého století. První knihy se objevují v období první fáze národního obrození. České děti, pokud umí číst, čtou tedy obrozeneckou literaturu, ale i nadále se literatura rozšiřuje pomocí ústní lidové slovesnosti. Knihy pro děti tehdy plnily především funkci doplňující výchovné pomůcky. Hlavní zdroje literatury v této době byly adaptace německých knih. Avšak i v této době se objevovaly snahy o osamostatnění českého písemnictví.

Mezi průkopníky českého písemnictví se řadí např. Václav Matěj Kramerius se svou sbírkou Zrcadlo šlechtnosti pro mládež českou (1805), nebo Jan Jakub Ryba s písňovou sbírkou Kancionálek (1808). Ovšem k posunu došlo až ve 30. a 40. letech 19. století zásluhou F. L. Čelakovského, B. Němcové a K. J. Erbena, kteří projevovali intenzivní zájem o českou lidovou slovesnost. V sedmdesátých letech se jako další zapsal do historie dětské knihy Jan Karafiát se svými Broučky z roku 1876, kterých do dneška vyšlo více než 80 vydání.

K největšímu rozvoji literatury pro děti došlo však až v osmdesátých a devadesátých letech devatenáctého století. Zvyšuje se jak počet vydávaných knih směřovaných dětem, tak i jejich kvalita, jež klade umělecké základy české literatury pro děti. Mezi spisovatele pro děti se v této době nesmazatelně zapsal Karel Václav Rais svými lyrickými verši o dětském světě a hrách, které pěstují v dětech lásku k rodičům, domovu a k vlasti. Vše je v souboru básní a próz Doma. Josef Václav Sládek zase vstoupil do světa dětské literatury jako mistr verše. Dětem ukazuje harmonický svět, v němž se dítě může opírat o jistotu domova a přírody. Jednou ze sbírek Sládkových veršů je ku příkladu Zlatý máj z roku 1887 či Zvony a zvonky

¹² GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. S. 36.

z roku 1894. J. V. Sládek sám říká: „*umění psát pro děti jest to, vžítí se do mysli dětí a býti sám dítětem.*“

Ve výčtu spisovatelů, kteří svým přínosem ovlivnili celou literaturu pro děti, nesmí být zapomenuto na Aloise Jiráska. Historický cestopis *Z Čech až na konec světa* z roku 1889 či *Staré pověsti české*, které vyšly v roce 1894, byly knihy, které si přečetly jak děti, tak je otevřeli i dospělí a je tomu tak dodnes.

2.2.3. Mezníky v dětské literatuře ve 20. století

Po první světové válce zažívala literatura pro děti příznivý rozvoj. Knih i spisovatelů v této době bylo více.

Během 30. let 20. století docházelo k velkým sporům ohledně struktury pohádkových děl. Příčinou sporů bylo především nadměrné vydávání braků vydávaných za pohádky. Mezi nejhlavnější představitele kvalitního pohádkového žánru, jenž těžil z lidových pohádek, avšak přibližoval dětskému čtenáři i současnost za pomoci chytrých a mazaných lidových hrdinů, patří především Karel Čapek, Josef Lada, Josef Čapek a Ondřej Sekora.

Karel Čapek si své dětské čtenáře získal především díky svému vypravěčskému talentu. Jeho *jazyk jiskří, dovádí, má chuť podobat se dobrému klábosení, je kořeněn lidovými výrazy*¹³. K vrcholu jeho tvorby pro děti se řadí dvě knihy. První z roku 1932 *Devatero pohádek* a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívažek, na které jak již název napovídá, pracoval se svým bratem Josefem a druhá z roku 1933 *Dášenska čili život štěněte*. Naopak Josef Čapek zapojil do svých knih kromě spisovatelského ducha i ducha malířského. To ukazuje v dětmi velmi oblíbené knize z roku 1929 *Povídání o pejskovi a kočičce*, kde pejsek s kočičkou zažívají nejrůznější příhody a ponaučují se ze svých chyb.

Stejně jako Josef Čapek i Josef Lada zapojuje do svých děl jak obrázky, tak i psané slovo. Jeho psané slovo i ilustrace zdobí knihy typu *O Mikešovi*, který vycházel jako cyklus čtyř knih v letech 1934 až 1936 či *O chytré kmotře lišce*, která ukazovala dětem svou vychytralost od roku 1937. Další spisovatel a zároveň malíř je Ondřej Sekora. Ten se proslavil zejména postavíčkou podnikavého a bystrého mravence *Ferdy*, který se stal hrdinou knih *Ferda Mravenec* z roku 1936, dále *Ferda Mravenec v cizích službách* z roku 1937 a v neposlední řadě *Ferda v mraveništi*, který vyšel v roce 1938.

Nezval, Seifert, Halas, Hrubín to jsou čtyři jména, která se v historii české poezie pro děti objevují nejčastěji. Vítězslav Nezval především *obnovil říkadlo jako základní žánr poezie*

¹³ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. S. 47.

pro děti.¹⁴ Naopak Jaroslav Seifert mistrně ovládal píseň, kterou bravurně zúročil ve své sbírce *Maminka* z roku 1954. František Halas zase vyjadřuje ve svých básních vztah k vlastním dětem a obdiv k dětské obrazotvornosti. Velkým dílem tohoto básníka je básnická sbírka *Ladění* z roku 1942. Říkej si se mnou je sbírka básniček pro nejmenší, jež vytvořil František Hrubín. Celé sbírce dominují říkadla a říkanky, které si děti snadno zapamatují. Jako příklad se zde hodí uvést dějové říkadlo *Byl jednou jeden stoleček či Princeznička na bále*. Dalším dílem, které neodmyslitelně patří k Františku Hrubínovi je objemný knižní soubor *Špalíček Veršů a pohádek*, ten sice vyšel až v roce 1960, ale své místo má ve většině dětských knihoven.

Pro další jména v historii dětské literatury je třeba se posunout v čase do 50 a 70. let 20. století. Jako průkopník v oblasti dětské literatury a dětského čtenářství se zapisuje do historie Bohumil Říha, který svým dílem *Honzíkova cesta* vydaným v roce 1954, získává srdce většiny českých dětí a to i v dnešní době. Říha v díle ukazuje venkovský život a snaží se ukázat mezilidské vztahy, tak aby se z nich děti poučily. Druhým nezapomenutelným povídkovým počinem Říhy je *O letadélku Káněti*, jež spatřilo světlo světa v roce 1957. Za zmínku určitě stojí také Eduard Petiška a jeho *Jak krtek ke kalhotkám přišel*, postavička krtka se stala doslova hitem, jak v knižním podání, tak večerníčkovém a dokonce i jako plyšová hračka. Posledním velkým spisovatelem pro nejmenší je Václav Čtvrtek, jenž se do povědomí dětí dostal především pohádkovou kronikou *Rumcajs, Cipisek, Manka*. Všechny tři díly této kroniky byly vydány v roce 1975, avšak příběhy odbojového ševce, který se dal na loupežničinu, se začaly objevovat již v druhé polovině 60. let a to v časopisech, v rozhlase i v televizi. Také *Pohádky z pařezové chaloupky Křemílka a Vochomůrky* se staly v sedmdesátých letech velmi oblíbenou četbou, posléze i převelice oblíbeným večerníčkem.

¹⁴ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. S. 57.

3. Přehled a rozbor vydávaných dokumentů

3.1.1. Členění dětské literatury

Literatura pro děti je specifická, přizpůsobuje se dětem, ať v jednoduchosti psaní, či ve snaze pochopit dětský svět. Autor dětských knih by měl umět porozumět dítěti a jeho myšlenkám, zaujmout ho a stát se tak na chvíli průvodcem ve světě dětské fantazie.

3.1.2. Členění ontogenetické

Na členění literatury pro děti se můžeme dívat různými způsoby. Jedním z nich je členění ontogenetické, tedy takové, kdy se na rozdělené literatury díváme podle vývojových stupňů dítěte. V tomto dělení se na literaturu hledí na základě vhodnosti pro jednotlivý vývojový stupeň dítěte tj. literatura pro předškolní věk (do 6ti let), pro mladší školní věk (6-11 let) a pro starší školní věk (11-14 let). Problémem se však může stát zařazení některých knih, jež přesahují věkový rámec, hledí se i na psychologii dítěte. Ta se může vyvíjet odlišně, proto je třeba toto členění brát s rozvahou a citem pro literaturu i děti.¹⁵

3.1.3. Členění genologické

Další možné členění je genologické, což znamená členění podle literárních druhů a žánrů. Tohoto členění se budeme pro tuto chvíli držet.

3.1.4. Základní žánry literatury pro děti:

Mezi základní žánry v dětské literatuře se řadí, tak jako v běžné literatuře, poezie, próza a drama. V poezii se nejvíce uplatňuje zejména říkadlo a píseň, v próze má největší zastoupení pohádka a povídka a v dramatu najdeme nejčastěji loutkovou hru či scénář pro animovaný film.

Říkadlo je jednoduchý a úsporný verš v trochejském metru,¹⁶ krátká rčení založená především na rytmickém textu. Jedná se tedy o literární žánr, při němž se dítě učí rytmicí. Říkadlo často nemusí dávat ani tak logický smysl, ale rytmus je zde převelice důležitý. Karel Čapek sám říká: „*V dětském říkadle není rytmus příkrasou, nýbrž samotnou podstatou věci.*“ Říkadla jako taková mají mnoho podob, variací a podžánrů. Příkladem jsou říkadla ke hře dospělého s batoletem (Vařila myšička kašičku; Paci, paci, pacičky), doprovodná říkadla

¹⁵ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. Literatura pro děti. S.19.

¹⁶ trochejské metrum znamená, že ve verši následuje za sebou přízvučná a nepřízvučná slabika

k pohybovým hrám dětí (Zlatá brána; Šiju boty do roboty), říkadla pro zlepšení dětské výslovnosti, hádanky, rozpočítávadla.

Pohádka je žánr, jenž vychází z tradiční lidové slovesnosti. V průběhu staletí prošla pohádka velkou změnou. Klasické pohádky původně nebyly určeny dětem, ale vyprávěli si je dospělí jakožto náhradu za klasickou literaturu. Jedná se o krátký příběh, v němž se obvykle spojuje realita s nadpřirozenem. Pohádka se však netýká žádné historické reality, nýbrž smyšlené neurčité doby, místa i času. Stejně jako říkadla, mají i pohádky mnoho podob a typů. Jedním z nich je například pohádka zvířecí, kde mají hlavní úlohu zvířata, která se chovají jako lidé. Dalším typem pohádky je kouzelná pohádka, kde svou velkou roli hraje magie a kouzla. Novelistická pohádka je velmi blízká povídce a ve své podstatě se vysmívá lidské hlouposti a nadutosti.

Povídka je dalším žánrem, který svou jednoduchostí a přímočarostí vyhovuje malým čtenářům. Jednotná linka příběhu a neměnicí se charakter hlavních postav, kterých je poskromnu, přispívají k udržení dětské pozornosti. Typická povídka vychází ze života dítěte či z přírody. Velmi často na sebe povídky navazují a vytvářejí tak cyklus povídek s jedním ústředním hrdinou. Dobrým příkladem je zde Říhova Honzíkova cesta.

Bajka je prastarý žánr, ve kterém zvířata jednají jako lidé. Z jejich počínání často vzejde poučení. Kromě toho, že zvířata jako lidé jednají, mají i lidské vlastnosti, které jsou pro ně již typické (např. chytrý jako liška). Cílem bajky je děti ponaučit a ukázat jim, jak by se nemělo jednat. Původně byly bajky určené výhradně dospělému publiku, od devatenáctého století se však uvádějí jako typicky dětský žánr.

Dívčí román je literární žánr určený přímo dospívajícím dívkám. Charakteristickým rysem dívčích románů je emotivní líčení příběhů, které pojednávají o osudech stejně starých dívek, jejich láskách, přátelstvích a rodinách. „*Dívčí romány mají napomoci čtenářkám při vyrovnávání se se sebou samými, při utváření jejich osobnosti, žebříčku hodnot i jejich vztahu k okolí.*“¹⁷

Dobrodružný román je žánrem, který vyhovuje zejména chlapcům. Vyznačuje se poutavým a napínavým dějem, který se většinou odehrává kdesi v daleké zemi. Nejrozšířenějším a také nejoblíbenějším podžánrem dobrodružného románu je western neboli indiánka, kterou bravurně zpracoval zejména německý spisovatel Karel May. Ten dal světu především Old Shatterhanda či Vinetoua a svými romány se nesmazatelně zapsal do historie dobrodružných románů.

¹⁷ Čtesyrád: čtenářův sympatický rádce, 2010.

Fantasy literatura využívá ve svých příbězích velké množství nadpřirozených prvků jako jsou báje bytosti či bohové, nebo se v příbězích hodně používá magie. Svět, ve kterém se fantasy příběh odehrává, je, ve velké většině případů, nezávislý na našem. V některých příbězích se fantasy svět propojuje s naším. Jako nejlepší příklad, který fantasy literaturu vystihuje, je trilogie Pán prstenů od autora J. R. R. Tolkiena.

Scient-fiction neboli také vědeckofantastický žánr je odnoží fantastické literatury. V dílech s tematikou sci-fi, jak se často uvádí, se vyskytují doposud neznámé formy života či technologie, které člověk prozatím nezná nebo neumí sestrojít. Děj se odehrává velmi často ve vesmíru, budoucnosti nebo alternativní historii.

3.1.5. Základní typy literatury pro děti:

Typologie literatury pro děti klade důraz na typ publikace, podíl textu a obrázků, grafické úpravy, formátu apod. Podle těchto kritérií je možné rozdělit literaturu na knihy obrazového typu, hravě didaktického typu, obrazové knihy, ilustrované knihy, sdružené tituly, neilustrovaný typ a leporelo.

Typ obrazový je takový, kdy hlavní úlohu hrají obrázky. Text zde nezaujímá žádné místo, avšak obrázky nabádají k diskuzi a vyprávění příhod, čímž rozšiřují dětské obzory a fantazii. Do této kategorie lze zařadit klasické leporelo či panoramatické knížky.

Hravě didaktický typ rozvíjí dětskou fantazii a zručnost. Pověstinou se jedná o různé skládačky či omalovánky nebo publikace, v nichž musí dítě plnit různé úkoly, aby se dozvědělo, jak příběh dopadne. Jako příklad může posloužit velmi oblíbený Čtyřlístek, který krom klasického sešitu s komixem čtvrtletně nabízí i sešity plné úkolů a her, čímž zapojuje děti do aktivního vytváření příběhu.

Obrazová kniha je taková, ve které dominují především obrázky. Text v těchto knihách samozřejmě najdeme, ale má pouze doprovodnou funkci. Obrazovou knihu si můžeme lehce splést s „obrázkovou knížkou“, která je sice bohatá na ilustrace, ale obrázky v ní samotné nehrají hlavní roli, tzv. sekundují textu pro lepší představu děje.

Ilustrovaná kniha neboli „obrázková knížka“ je, jak jsem již výše naznačila, velmi bohatá na obrázky a nejrůznější ilustrace, které doplňují text knížky pro lepší představu o ději. Text zde však hraje hlavní úlohu.

Neilustrovaný typ knihy je určen již pro starší děti nebo pro předčítání večer před spaním. V této knize nenajdete žádné ilustrace a je tak jen a jen na dítěti jak si svět z vyprávění představí.

Leporelo je knížka pro nejmenší. Vyrábí se z tužšího papíru, aby přežilo mnohdy necitelné zacházení od nejmenších. S leporelem si dítě může hrát, skládat si ho a přitom

objevovat nové poznatky. Obrázky v leporelu jsou často doprovázeny verši a nejrůznějšími říkadly. *Název leporelo je ze španělštiny a má základ v latinském slově lepor, které znamenalo jemnost a kouzlo. Leporelo tedy mělo okouzlovat, a činí to tak, je-li zdařilé, dodnes.*¹⁸

3.2. Žebříčky nejprodávanějších knih za roky 2002 a 2009 a jejich srovnání¹⁹

Žebříčky nejprodávanějších knih slouží především k orientaci v knižním světě. Statistika uvádí, že *nejméně prodaných výtisků uvádějí knihkupci v kategorii Dětské knihy.*²⁰ Pro účely srovnání jsem vytvořila tabulky nejpoblárnějších pěti knih za jednotlivé roky 2002 až 2009. Kompletní tabulky, které mi Svaz českých knihkupců a nakladatelů dovolil použít, budou vloženy v příloze na konci práce.

3.2.1. Rok 2002

Tabulka č. 1 - Žebříček za rok 2002

pořadí	autor	knih	nakladatelství
1.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a Kámen mudrců	Albatros
2.	Scamander, Mlok	Fantastická zvířata a kde je najít	Albatros
3.	Drijverová, Martina	České pověsti pro malé děti	SiD & NERo
4.	Miler, Z.; Doskočilová, H.	Krtek a paraplíčko	Albatros
5.	Ježková, Alena	Praha babka měst	Albatros

Rok 2002 byl, jak napovídá tabulka prvních pěti nejvíce kupovaných knih pro děti, ve znamení nakladatelství Albatros. Z umístěných dvaceti knih vydalo nakladatelství Albatros celých 14 titulů. Ostatní nakladatelé jsou v žebříčku zastoupeni většinou jedním titulem. Výjimkou je jen nakladatelství BB Art, které se v tabulce objevilo celkem čtyřikrát. První příčku v žebříčku drží J. K. Rowlingová se svým Harrym Potterem. První díl sedmidílné ságy o čarodějnickém učni Harry Potter a kámen mudrců se stal doslova hitem roku 2002. Malý čaroděj se v žebříčku objevil ještě třikrát a to na 12., 13. a 14. místě. Jednalo se o navazující díly Harry Potter a Tajemná komnata, Harry Potter a Ohnivý pohár a Harry Potter a Věžeň z Azkabanu.

Českým zástupcem, který se v tabulce objevil vícekrát, v tomto případě třikrát, je Krtek Zdeňka Milera. Na čtvrté pozici se umístil Krtek a paraplíčko, na jehož uskutečnění se

¹⁸ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. S.25.

¹⁹ Veškerá data v této kapitole jsou převzata z webových stránek SČKN

²⁰ Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2010.

kromě Zdeňka Milera podílela také Hana Doskočilová. Stejně tomu bylo i u pozice 18, na níž se umístil Krtek a maminka. Na předposledním místě se umístil Krtek a sněhulák.

Jak je tedy vidět původní česká díla se v roce 2002 směle vyrovnávala dílům překladovým. Ve výsledku byl poměr původní české dílo versus překladové dílo téměř vyrovnaný.

3.2.2. Rok 2003

Tabulka č. 2 - Žebříček za rok 2003

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Svěrák, Zdeněk	Jaké je to asi v Čudu	Fragment
2.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a vězeň z Azkabanu	Albatros
3.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a Ohnivý pohár	Albatros
4.	Holzwarth, Werner	O krtkovi, který chtěl vědět, kdo se mu vykakal na hlavu	Scientia
5.	Lanczová, Lenka	Mokrá náruč léta	Víkend

V roce 2003 vystřídal na prvním místě J. K. Rowlingovou a jejího Harryho Pottera český zástupce Zdeněk Svěrák s knihou Jaké je to asi v Čudu. Stejně jako se vystřídal na první příčce titul, vystřídalo se i nakladatelství. V celkovém součtu nejprodávanějších titulů sice jasně vede Albatros, ale první příčka pro rok 2003 patřila nakladatelství Fragment. To se v tabulce objevilo ještě jednou s titulem Nebezpečný tygr / Agáta & doktor Lupa od dvojice německých autorů Gerit Kopietzové a Jorga Sommera. Další nakladatelství se v žebříčku objevila pouze jednou. Příkladem může být nakladatelství Egmont ČR, Víkend či Čtyřlístek.

Díky cyklu o čarodějnickém uční Harrym Potterovi se v žebříčku J. K. Rowlingová kromě druhého a třetího místa objevila ještě dvakrát a to na šestém a dvacátém místě. Konkrétně se umístily knihy Harry Potter a Kámen mudrců na šestém a Harry Potter a tajemná komnata na dvacátém místě.

Jako novinka a stálice v žebříčcích i v následujících letech, se na pátém místě představuje autorka Lenka Lanczová s titulem Mokrá náruč léta. Tato česká autorka vydává své knihy v nakladatelství Víkend. Dalším stálým českým zástupcem v žebříčku je Zdeněk Miller. Tentokrát se umístil na 16. místě s titulem Krtek a paraplíčko, jež byl vydán tradičně nakladatelstvím Albatros.

Tradiční česká díla jsou v tomto roce, co do počtu, téměř na stejné úrovni jako díla překladová, avšak česká produkce je na tom o dva tituly lépe.

3.2.3. Rok 2004

Tabulka č. 3 - Žebříček za rok 2004

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a Fénixův řád	Albatros
2.	Paolini, Christopher	Eragon	Fragment
3.	Svěrák, Z.; Uhlíř, J.	Když se zamiluje kůň	Fragment
4.	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Ottovo nakladatelství
5.		Velká kniha říkadel	Junior

Žebříček pro rok 2004 byl rozšířen z původních 20 titulů na 30. Objevilo se tak jak více nakladatelství tak se i znásobilo jejich zastoupení v žebříčku. Konkrétně nejvíc titulů, celkem osm, prodalo nakladatelství Fragment. Velkou zásluhu na tomto počtu mají zejména tituly naučně-hravé literatury pro nejmenší jako je Velká kniha předškoláka či Prima narozeniny + 6x puzzle a samozřejmě titul Eragon mladého spisovatele Christophera Paolini, jenž slaví úspěchy jak v českém žebříčku nejprodávanějších dětských knih, tak i ve světových.

Nakladatelství Albatros zaujímalo se šesti nejprodávanějšími tituly pozici druhou. Bezesporu největší zásluhu na tomto počtu má Joane Katherine Rowlingová a její čarodějnický učeň Harry Potter. Jednotlivé díly postupně obsadily první (Harry Potter a Fénixův řád), osmé (Harry Potter a tajemná komnata), deváté (Harry Potter a věžeň z Azkabanu), jedenácté (Harry Potter a kámen mudrců) a dvanácté místo (Harry Potter a Ohnivý pohár). Šestáým titulem vydaným Albatrosem jsou Staré řecké báje a pověsti od Eduarda Petišky.

Třetím nejvíce se objevujícím nakladatelstvím je Víkend. To díky Lence Lanczové obsadilo sedmnácté, devatenácté a dvacáté šesté místo. V žebříčku se tedy objevilo celkem třikrát.

Z dalších nakladatelů, kteří se v žebříčku objevili, jmenuji například Ottovo nakladatelství, které vydáním Malého prince stanulo na čtvrtém místě, Junior, jež uzavírá zkrácenou tabulku na pátém místě, Čtyřlístek, který vydává zejména příběhy komiksových zvířátek, či Paseka, která vydala Pohádky pro maličké od Boženy Němcové na místě patnáctém.

Vyrovnaný je i tento rok souboj mezi původními českými tituly a překlady.

3.2.4. Rok 2005

Tabulka č. 4 - Žebříček za rok 2005

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros
2.	Paolini, Christopher	Eldest	Fragment
3.		To nejlepší z večerníčků	Albatros
4.	Lewis, C. S.	Letopisy Narnie / Čarodějův synovec	Fragment
5.	Lewis, C. S.	Letopisy Narnie / Lev, čarodějnice a skříň	Fragment

V roce 2005 obsahoval žebříček opět jen 20 titulů. Mezi nejprodávanější tituly se, kromě již tradičních děl jako je Harry Potter a jeho dobrodružství, dostaly Letopisy Narnie od autora C. S. Lewise, které se umístily na čtvrtém a pátém místě. Již zmíněný Harry Potter se umístil jak na prvním místě (Harry Potter a princ dvojí krve), tak ještě na sedmnáctém (Harry Potter a Fénixův řád). Christopher Paolini se znovu objevil v pětici nejprodávanějších dětských knih, tentokrát s titulem Eldest.

Z nakladatelské stránky je na tom tento rok nejlépe Albatros. Podařilo se mu vydat šest nejprodávanějších knih, které zahrnují Harryho Pottera, Děti z Bullerbynu, které se umístily na devatenáctém místě, To nejlepší z večerníčků 1 a 2 a Malý princ, který se tento rok objevil na dvacáté příčce. Druhou příčku drží se čtyřmi tituly nakladatelství Fragment, které se v žebříčku nejprodávanějších titulů objevilo hned čtyřikrát. Tři tituly se dokonce objevily v první pětici nejprodávanějších. Se třemi nejprodávanějšími tituly dětské literatury se představilo nakladatelství Víkend, a to zásluhou Lenky Lanczové a jejími dívčími romány jako je Sběratelka polibků, Čas něhy a Zptej se ticha, které se umístily na 12., 13. a 14. místě. Dále se v žebříčku objevili nakladatelé CZ Books a to dvakrát, Ottovo nakladatelství, Rebo productions, Junior, Academia a Delta-Macek.

Z jazykového hlediska jsou na tom lépe tituly přeložené, avšak rozdíl činí pouze čtyři tituly.

3.2.5. Rok 2006

Tabulka č. 5 - Žebříček za rok 2006

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Miler, Z.; Doskočilová, H.	Krtek a jaro - leporelo	Albatros
2.	Němčíková, Zuzana	Zahraj si písničku	Ottovo nakladatelství
3.	Lewis, C. S.	Letopisy Narnie / Čarodějův synovec	Fragment
4.	Lewis, C. S.	Letopisy Narnie / Lev, čarodějnice a skříň	Fragment
5.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros

V roce 2006 obsahoval žebříček nejprodávanějších dětských knih celkem třicet titulů, z nichž devět bylo českých a dvacet jedna přeložených. Přeložená literatura tak jasně vedla. Velkou zásluhu na tomto stavu měl především britský spisovatel Clive Staples Lewis se svými sedmi díly Letopisů Narnie. Ty se postupně objevily na třetím (Letopisy Narnie / Čarodějův synovec), čtvrtém (Letopisy Narnie / Lev, čarodějnice a skříň), šestém (Letopisy Narnie / Stříbrná židle), sedmém (Letopisy Narnie / Poslední bitva), dvanáctém (Letopisy Narnie / Kůň a jeho chlapec), šestnáctém (Letopisy Narnie / Plavba jitřního poutníka) a dvacátém čtvrtém místě (Letopisy Narnie / Princ Kaspian).

Francouzský spisovatel René Goscinny přispěl do žebříčku hned dvakrát. Nejprve se umístil s knihou Nové Mikulášovy patálie – bezvadný vtíp, kterou napsal společně s Jean-Jacqem Sempé, na třináctém místě a posléze s titulem Asterix (26) – Asterixova Odyssea, na kterém spolupracoval s Albertem Uderzo, na místě třicátém. Albert Uderzo se umístil ještě také na dvacátém druhém místě s titulem Asterix (28) – Asterix a Rahazáda a dále na dvacátém pátém místě s titulem Asterix (27) – Asterixův syn.

Dalšími přeloženými díly, které přispěli k obrovské převaze právě překladové literatury je série populárně naučné literatury pro nejmenší typu Bolek a Lolek – Učíme se číslice, Bolek a Lolek – učíme se abecedu, hádanky pro předškoláky od 5-6 let a Hádanky pro předškoláky od 3-4 let.

Z českých zástupců v žebříčku jmenuji Lenku Lanczovou, která se objevila v žebříčku hned třikrát a to s tituly Zašeptej do vlasů (18. místo), Nebe plné hvězd (26. místo) a Hříšná touha (27. místo). Velký úspěch v podobě nejprodávanějšího titulu vůbec pro rok 2006 si vysloužil Zdeněk Miller s Hanou Doskočilovou za titul Krtek a jaro – leporelo. Druhý nejprodávanější titul byl také český a to Zahraj si písničku od Zuzany Němčíkové.

Nejúspěšnějším nakladatelem v oblasti dětské literatury se tento rok stal Fragment s osmi vydanými tituly, dále Egmont ČR a Albatros svorně s pěti tituly, Svojka a CO. vydal

celkem čtyři nejprodávanější tituly žebříčku a Víkend vydal tři. Dále se v žebříčku objevily tituly od nakladatelství Junior, Academia a Slovart.

3.2.6. Rok 2007

Tabulka č. 6 - Žebříček za rok 2007

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Viewegh, Michal	Krátké pohádky pro unavené rodiče	Druhé město
2.	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
3.	Gosciny, R.; Sempé, J.J.	Nové Mikulášovy průšvihy - Dopis Ježíškovi	Albatros
4.		Dětské písničky pro předškoláky a malé školáky	Svojtka & Co.
5.	Hrubín, F.; Trnka, J.	Špalíček veršů a pohádek	Albatros

Rok 2007 byl ve znamení nakladatelství Albatros. To vydalo celkem jedenáct, z celkových třiceti, nejprodávanějších titulů dětské literatury. Velký podíl na oněch jedenácti titulech měla díla napsaná v českém jazyce. Konkrétně to byly tituly: Špalíček veršů a pohádek od autorů Františka Hrubína a Jiřího Trnky, který obsadil páté místo, na devátém místě bylo leporelo Polámal se mraveneček od Ondřeje Sekory a Josefa Kožíška, leporelo Krtek a zima od autora Zdeňka Millera se umístilo na jedenácté pozici. Další Millerovo leporelo Krtek a léto bylo na třináctém místě, kniha Pat a Mat dokážou všechno autorů Sýkora, Jiránek a Beneš obsadilo čtrnácté místo a konečně Krtek a podzim od autorů Z. Millera, K. Millera a H. Doskočilové stanulo na dvacáté šesté pozici.

Pomyslnou druhou příčku drží nakladatelství Egmont ČR a Fragment, která vydala svorně po čtyřech nejprodávanějších titulech pro rok 2007. Za nakladatelství Fragment bych jmenovitě uvedla dílo Eldest od Christophera Paolini, jež obsadilo sedmou příčku, Eragon od stejného autora, který se tento rok umístil na patnáctém místě či leporelo V cirkuse, které obsadilo příčku sedmnáctou. Nakladatelství Egmont ČR vydalo například knihu Tomáš a jeho přátelé – knížka na rok 2008, jež se umístila na desáté příčce či publikaci Kolik váží lidská hlava od autora Jiřího Černého.

Další nakladatelství, jež se v žebříčku pro rok 2007 objevila, jmenují nakladatelství Junior, jež vydalo tři tituly z nejprodávanějších dětských knih, Víkend, Paseka, Argo, Slovarty, Svojtka a CO., Academia a Druhé město.

Z jazykového hlediska byl rok 2007 v podstatě vyrovnaný.

3.2.7. Rok 2008

Tabulka č. 7 - Žebříček za rok 2008

Pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Rowlingová, J. K.	Harry Potter a relikvie smrti	Albatros
2.	Rowlingová, J. K.	Bajky Barda Beedleho	Albatros
3.	Gordon, R.; Williams, B.	Ztracený svět v podzemí	Fragment
4.	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
5.	Butterfieldová, M.	Moje nejtajnější tajemství	Slovart

V roce 2008 bylo opět nakladatelství Albatros většinovým vydavatelem titulů, jež se v žebříčku třiceti nejprodávanějších knih objevily. Celkem vydal třináct nejprodávanějších titulů. Mezi oněch třináct titulů patřil bezesporu Harry Potter a relikvie smrti autorky J. K. Rowlingové, jež obsadil první příčku, na devatenácté pozici se ještě umístil první díl Harryho Pottera – Harry Potter a kámen mudrců a Harry Potter a princ dvojí krve obsadil pozici dvacátou osmou. J. K. Rowlingová se objevila v žebříčku ještě jednou s knihou Bajky Barda Beedleho, jež obsadily hned druhé místo. Albatros dále v první pěti neprodávanějších titulů reprezentoval Antoine de Saint Exupéry se svým Malým princem. Dalším zástupcem byl titul Děti z Bullerbynu autorky Atrid Lindgrenové, který se umístil na místě devátém.

Z českých autorů, jež pod nakladatelstvím Albatros v roce 2008 vydávali své tituly uvedu jako příklad Ondřeje Sekoru a Josefa Kožíška s leporelem Polámal se mraveneček na místě desátém, Zmatlíkovou Helenu rovněž s leporelem Vařila myšička kašičku na místě patnáctém, Zdeněk Miler opět s leporelem Krtek a léto na sedmáctém místě či Josef Čapek s nestárnoucím Povídání o pejskovi a kočičce na pozici dvacáté čtvrté.

Druhým nejproduktivnějším nakladatelstvím se tento rok stal Egmont ČR, který vydal celkem pět nejprodávanějších titulů dětské literatury. Všechny tituly nakladatelství Egmont ČR patří k zahraniční literatuře. Ať je to Stmívání (13. místo), Nový měsíc (18. místo) či Zatmění (26. místo) od americké autorky Stephenie Mayerové, či O mašině Tomášovi 11 a 12 (22. a 23. místo) od autorů W. A. Ch. Awdryových.

Nakladatelství Fragment a Junior vydali po dvou nejprodávanějších titulech roku 2008. Konkrétně nakladatelství Junior vydalo Velkou knihu říkadel a ilustrovaný zpěvník My jsme malí muzikanti. Fragment potom vydal Ztracený svět v podzemí od autorů Rodericka Gorgona a Briana Williamse, tento titul se umístil na třetím místě a jeho pokračování Hlouběji do podzemí obsadilo místo šesté.

Z dalších nakladatelů, jež se umístili v žebříčku, jmenuji nakladatelství Víkend, Druhé město, Slováry, Studio Trnka, Duha, Knižní klub – Euromedia Group a Labyrint.

Z pohledu jazyků je na tom lépe překladová literatura.

3.2.8. Rok 2009

Tabulka č. 8 - Žebříček za rok 2009

pořadí	autor	kniha	nakladatelství
1.	Paolini, Christopher	Brisingr	Fragment
2.	Meyerová, Stephenie	Stmívání	Egmont ČR
3.	Meyerová, Stephenie	Rozbřesk	Egmont ČR
4.	Meyerová, Stephenie	Nový Měsíc	Egmont ČR
5.	Meyerová, Stephenie	Zatmění	Egmont ČR

V roce 2009 se do popředí žebříčku dostávají i jiní nakladatelé než jen Albatros. Na předních příčkách žebříčku se objevuje nakladatelství Fragment a Egmont ČR. V celkovém kontextu žebříčku se dá říct, že výskyt jednotlivých nakladatelství v umístění je spravedlivě rozdělen právě mezi tyto tři nakladatelství. Své zastoupení zde má i nakladatelství Mladá fronta a BB art, kteří se do žebříčku dostali celkem dvakrát. Další nakladatelé v žebříčku jsou Vilém Šmídt, Víkend, Studio Trnka, XYZ, Paseka, Crew a Argot vitae.

První příčky drží Stephenie Meyerová se svou tetralogií Stmívání, Rozbřesk, Nový měsíc a Zatmění. Jedná se bezpochyby o velký nakladatelský počin Nakladatelství Egmont, neboť díly z tetralogie vychází jak jednotlivě, tak i jako komplet, který se v žebříčku umístil hned na 7. místě. Dá se tedy říct, že Stephenie Meyerová téměř zahltla žebříček za rok 2009. Překladová díla v tomto roce jasně převyšují díla původní. Je tomu tak především díky již zmíněným autorkám S. Meyerové a J. K. Rowlingové, jež se v žebříčku objevují celkem sedmkrát. Naopak česká díla poměrně zaostávají, avšak i zde je vidět určitý posun oproti minulým letům. Do žebříčku se dostalo více klasických českých spisovatelů jako je Václav Čtvrtek, Karel Čapek, Jiří Trnka či Ondřej Sekora.

3.2.9. Závěrečné srovnání

Postupným srovnáním jednotlivých žebříčků nejprodávanější literatury pro děti pro roky 2002 až 2009 docházím k několika výsledkům.

Nejprve se zaměřím na tituly, jež mají jednotlivé roky společné. Není jich mnoho, ale jsou i takové. Prvním společným titulem pro všechny zkoumané roky je Harry Potter. U tohoto titulu však musím podotknout, že se během let vystřídalo v žebříčku všech sedm dílů o tomto čarodějnickém učni. Vesměs se Harry Potter držel na předních příčkách a díky tomu, že za oněch sedm let vyšlo celkem sedm knih o tomto učni, objevoval se titul v žebříčcích

většinou na více pozicích. Jako příklad uvedu rok 2004, kdy se Harry Potter objevil v žebříčku hned pětkrát, nebo roky 2002 a 2003, kdy byl v žebříčku čtyřikrát. Další titul, který je společný všem osmi rokům mého srovnávání je Malý princ autora Antoine de Saint Exupéry. Ten se kromě roku 2006 objevil v žebříčku každoročně. Jeho umístění bylo značně kolísavé. V roce 2002 obsadil 16. místo, rok na to 11. a následně 4. místo. V roce 2007 dokonce obsadil místo druhé. V posledních 4 letech si, jak je vidět, drží své umístění v první desítce nejprodávanějších knih. Jako zajímavost ještě uvedu, že se toto dílo umístilo na třetí pozici v anketě Kniha mého srdce, je proto možné, že se dostala více do povědomí českého národa, nicméně nic nemění na faktu, že Malý princ je nestárnoucí kniha. Další kniha, jež se objevila postupně téměř ve všech žebříčcích, jsou Děti z Bullerbynu od autorky Astrid Lindgrenové. Výjimkou jsou pak léta 2004 a 2006, kdy se do žebříčku Děti z Bullerbynu nedostaly.

Z českých zástupců, kteří jsou společní téměř pro všechny žebříčky, nesmím vynechat jednotlivá dobrodružství o Krtkovi, na nichž pracoval Zdeněk Miler a Hana Doskočilová. V roce 2006 dokonce obsadil první místo a rok na to místo druhé. V roce 2002 se dokonce objevil Krtek v žebříčku hned třikrát. Naopak v roce 2005 a 2009 se Krtek do žebříčku nedostal.

Z pohledu srovnání původních českých děl s díly překladovými je v žebříčku nejprodávanějších knih zastoupení v celku vyrovnané, avšak musím připustit, že se v posledních osmi letech česká veřejnost přiklání spíše k překladovým dílům novodobé literatury. Od roku 2005 jasně převyšují díla ze zahraničí díla česká. Je to samozřejmě způsobené trendy, které se v literatuře neustále mění. Na mysli tímto tvrzením mám popularitu titulů ze ságy Stmívání autorky Stephenie Mayerové, jež pohltily většinu dospívajících dívek a dostaly se tak v žebříčku na první pozice, kde se drží poslední dva roky. Další velice populární ságou na pokračování byly Letopisy Narnie autora C. S. Lewise, které se v žebříčku objevily v roce 2005 a rok na to doslova zahlcovaly celý žebříček.

Velkým vývojem prošla také jednotlivá nakladatelství, která se snaží o zkvalitnění knižního trhu a zdatně konkurují nakladatelství Albatros, Egmont ČR a Fragment. Zejména od roku 2004 se v žebříčku nejprodávanějších knih objevují i menší nakladatelé a nakladatelé, kteří se kromě vydávání dětské literatury věnují i literatuře pro dospělé. Příkladem může být nakladatelství Víkend, Paseka, Brio, Ottovo nakladatelství, Junior, Academia, Argo, Slovart či Cz Books.

Z jednotlivých žebříčků lze také velice dobře vyčíst žánrové rozložení nejprodávanějších knih pro děti a také na jaké věkové kategorie se obchod nejvíce zaměřuje.

Na první pohled se může zdát, že je žánrové rozložení knih pro děti vyrovnané. Avšak opak je pravdou. Jednotlivé roky napovídají, že zatímco v roce 2002 patřily k nejprodávanějším žánrům říkanky a verše obsažené v leporelech a pohádky, popřípadě povídky, které směřovaly předškolákům²¹ a dětem v mladším školním věku.²² O rok později byla situace opačná. Pro nejmenší čtenáře a děti mladšího školního věku bylo knih o poznání méně. Naopak literatura zaměřená na děti staršího školního věku²³ a děti v období puberty²⁴ a dospívání²⁵ zaznamenala v tomto roce velký úspěch. Hlavními žánrem byla fantasy literatura. Rok 2004 byl, co se týče rozdělení knih podle věkového rozložení, zaměřen zejména na mladší děti. V žánrech figurovaly zejména pohádky, říkadla a nejrůznější povídky. Oproti roku 2004 byl rok 2005 velmi úspěšným pro fantasy literaturu. Hlavně zásluhou na tomto výsledku měla díla typu Eragon, Harry Potter a zejména Letopisy Narnie, které se v žebříčku objevili několikrát. Nejvíce tak byla zastoupena literatura pro starší děti. Stejně tomu bylo i v roce následujícím, kdy se však do žebříčku dostalo i několik knih pro nejmenší čtenáře. V letech 2007 a 2008 měla největší zastoupení literatura pro předškolní a děti mladšího školního věku. Objevovaly se nejrůznější povídky, pohádky, říkadla, leporela, písničky a příručky. Nejvyrovnanější ze všech roků byl z pohledu žánrů i věkového rozložení rok 2009. Populární byly jak pohádky, povídky a říkadla pro nejmenší tak i fantasy literatury pro starší děti.

²¹ Předškolákem je v této souvislosti míněno dítě ve věku od dvou do šesti let, jedná se tzv. o období předčtenářské, kdy se dítě dostává ke čtení zprostředkovaně od rodičů či v mateřské škole.

²² Mladší školní věk odpovídá prvnímu stupni na základní škole. Patří sem děti ve věku od 7 do 10 let.

²³ Starší školní věk zahrnuje děti ve věku od 11 do 14 let.

²⁴ Období puberty se vyznačuje věkem od 14 do 16 let. Dítě začíná kriticky přemýšlet o knize.

²⁵ Jako období dospívání je označován věk 16 – 18 let.

4. Charakteristika trhu

Před rokem 1989 bylo na českém trhu pouze jedno nakladatelství, které se zabývalo dětskou literaturou – Albatros. Od založení Albatrosu (původně Státní nakladatelství dětské knihy) se očekávalo, želepší kvalitu vydávané dětské literatury, podpoří tak dětské čtenářství a oprostí děti od braku a kýče, jež se v 50 letech směle vydával. SNDK svůj úkol splnilo. Ze začátku se vydávalo poskromnu, ale jak šel čas, nakladatelství se rozrostlo a postupně zvyšovalo i svůj náklad. Během šedesátileté existence největšího nakladatelství dětské knihy bylo vydáno téměř 11 tisíc titulů s celkovým nákladem přes 350 milionů výtisků. V posledních letech vydává nakladatelství přibližně 200 titulů ročně. Oproti počátečním 18 titulům, s nimiž nakladatelství začínalo, je to opravdu velký posun. Od roku 1998 má navíc nakladatelství Albatros exklusivní licenci na vydávání ságy o čarodějnickém uční Harrym Potterovi, čímž značně zvýšil svůj profit. Stejně tomu je i u knih švédské spisovatelky Astrid Lindgernové.

Pokud do roku 1989 bylo na českém trhu pouze jedno nakladatelství dětské literatury, po roce 1989 se tento stav rapidně zvýšil. Po politickém uvolnění se podmínky pro podnikatele v celé České republice velmi zlepšily, a tak není divu, že tak jako v jiných oborech, i v nakladatelské sféře se v devadesátých letech začala nakladatelství zaměřená na dětského čtenáře objevovat stále častěji.

Jako zdárný příklad se jeví nakladatelství Portál. To vzniklo v roce 1990 s cílem pomáhat při výchově dětí a mládeže. Pro děti vydává portál pohádky, příběhy a říkadla.²⁶ O rok později, tedy v roce 1991 vzniklo další velice známé nakladatelství Fragment (v době svého vzniku se nakladatelství jmenovalo Jan Eisler – Fragment, od května 2007 funguje jako Nakladatelství FRAGMENT, s.r.o.).²⁷ Dalším nakladatelstvím, jež vzniklo na počátku 90 let, je Nakladatelství Pierot. Na českém knižním trhu působí již od roku 1993. Zaměřuje se na původní, ale i převzaté tituly zejména z oblasti cvičebnic a doplňkových učebnic pro základní školy, populárně-naučné literatury a beletrie.²⁸

4.1. Nakladatelský trh

V současnosti se na trhu s dětskou literaturou objevuje velké množství nakladatelů. Níže se nachází výčet největších z nich.

²⁶ Nakladatelství Portál, 2010.

²⁷ Knižní nakladatelství Fragment, 2010.

²⁸ Nakladatelství Pierot, 2010.

4.1.1. Nakladatelství Albatros

Nakladatelství Albatros vzniklo 15. dubna 1949, kdy tehdejší ministr školství, věd a umění, Zdeněk Nejedlý podepsal výnos ministerstva zakládající tehdy ještě Státní nakladatelství dětské knihy (SNDK). Stalo se tak na stále se zvyšující stížnosti spisovatelů a kritiků, kteří hromadně brojili proti vydávání braků a kýče pro děti, což se na dětech velice podepisovalo. V roce 1969 došlo k jeho přejmenování na Albatros nakladatelství pro děti a mládež.

Během šedesátileté historie nakladatelství se postupně vystřídala na postu ředitele téměř dvacítka jmen. Některá známější, jiná méně, ale neodmyslitelně se do historie zapsal každý z nich. Jako nejznámější příklad uvedu Bohumila Říhu, který vystupoval jako ředitel nakladatelství v letech 1956 až 1967.

Bohumil Říha se k práci v tehdy ještě Státním nakladatelství dětské knihy, dostal v roce 1956. Spolu s Václavem Stejskalem, který v nakladatelství působil jako šéfredaktor, velmi pozvedli jeho úroveň. Kromě nakladatelské činnosti se však Bohumil Říha angažoval i v jiných oblastech spojených s dětskou literaturou. Jako spisovatel vydával své knihy, jak pro děti, tak pro dospělé, v roce 1963 se stal předsedou české Společnosti přátel knihy pro mládež a 1964 po jejím přijetí do IBBY²⁹, také předsedou československé sekce a pravidelným účastníkem jejích mezinárodních kongresů a konferencí.³⁰

Jak šel čas s nakladatelstvím

Státní nakladatelství dětské knihy se jako jediné nakladatelství pro děti těšilo velké oblibě. Již zmíněný Bohumil Říha během svého působení v nakladatelství přivedl kvalitní autory, čímž velice pomohl v rozvoji jak samotného nakladatelství, tak i čtení vůbec.

Na rostoucí poptávku po knihách pro děti Státní nakladatelství dětské knihy odpovídalo stále se lepšící nabídkou. Vydávalo nejen samotné tituly, ale vydalo se i na ediční dráhu. Již v roce 1954 začala vycházet edice KOD³¹, která vychází dodnes. Mezi velmi úspěšné ediční řady se řadí také dobrodružná edice Karavana, která začala vycházet v roce

²⁹ IBBY (International Board on Books for Young People – Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu při UNESCO)

³⁰ slovník české lit. <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=636>

³¹ KOD - Knihy odvahy a dobrodružství

1958. Tato edice prodělala za dobu svého vydávání řadu úprav. Od vydávání edice v sešitové vazbě v letech 1967-1992, přes přestávku ve vydávání, jež trvala od roku 1992 sedm let, až po opětovný návrat k brožované vazbě v roce 1999. V edici doposud vyšlo více než 300 titulů, k nimž se řadí dobrodružné příběhy od Julese Verna, Jacka Londona či Františka Běhounka. V roce 1961 následovala edice OKO, jež se zabývala především encyklopedickou literaturou. Asi nejznámější knihou z této edice je Rozum do kapsy, který poprvé vyšel v roce 1964. V současné době se tato publikace objevuje i v elektronické podobě na CD-ROMu.

Nakladatelství se však nestaralo jen o vydávání knih a docílení co největší produkce a prodeje, staralo se i o své malé čtenáře. V roce 1964 byl v rámci nakladatelství založen Klub mladých čtenářů, který funguje a přivádí ke čtení děti i dnes. Ve stejném roce, tedy v roce 1964, se nakladatelství také podílelo na založení veletrhu dětské knihy v italské Bologni, který drží svou tradici dodnes. Kromě Klubu mladých čtenářů myslelo nakladatelství i na nejmenší čtenáře a to edicí První čtení, která začala vycházet v roce 1973 a byla navržena tak, aby co nejlépe vystihovala potřeby začínajících čtenářů.

Albatros se nespécializoval na jeden žánr či druh dokumentu, jež dětem zprostředkuje, ale věnoval se dětem všech věkových kategorií. Vydával a vydává leporela, pohádky, verše, dobrodružné romány, romány pro dívky, naučnou literaturu i encyklopedie. Od roku 2003 vydává literaturu pro celou rodinu a dospělé čtenáře a to pod značkou Albatros Plus. Co se týče vzdělávací literatury, ani tady nezůstává Albatros pozadu. Od roku 2004 zavedlo nakladatelství řadu Karneval, v níž se soustřeďuje odlehčená i hravá beletrie a právě ona vzdělávací literatura. Jako příklad uvedu Snadno a rychle filozofem či Nebojím se matiky.³²

Tak jako se změnilo po sametové revoluci v roce 1989 politické uspořádání českého státu, změnily se i poměry v nakladatelství. Necelých deset let po revoluci se Albatros stal dceřinou společností Bonton holding a za dalších deset let tedy v roce 2008 se novým majitelem Albatrosu stala společnost Narcia Consulting a.s.

³² České Noviny, 2010.

4.1.2. Nakladatelství Portál

Nakladatelství Portál vzniklo, jak již bylo řečeno, v roce 1990 s cílem pomáhat při výchově dětí a mládeže³³. Nejedná se tedy o nakladatelství, jež výhradně vydává knihy pro děti. Portál zaměřuje své publikace na rodiče, kterým jsou určené praktické příručky o výchově a samozřejmě knihy her a nápadů, které rozvíjejí dětskou tvořivost. Příkladem může být publikace od dvojice autorů Barbary a Zdeňka Šimanovských Hry pro rozvoj zdravé osobnosti. Pro nastávající maminky navíc vydává Portál publikace týkající se těhotenství a mateřství, například 300 rad pro první rok s dítětem od Heleny Chvátalové, 333 nápadů pro život s batoletem od autorky Penny Warnerové nebo Cvičíme v těhotenství od autorky Chantale Dumoulin.

Pro děti vydává nakladatelství zejména pohádky, příběhy a říkadla. Jako příklad uvedu Rozpustilé básničky pro malé dětské ručičky od autorky Romany Suché nebo Domeček pro šneka Palmáce autorky Zuzany Pospíšilové. Dospívající mládeži jsou věnovány publikace typu Jak vyžrát na školu od dvojice autorů Christiana Grölla a Davida Sehrbrocka či Jak nebýt outsiderem od Rosie Rushtonové, které slouží jako příručky plné rad.

Pro studenty zařadilo nakladatelství do své produkce především odborné publikace a slovníky, které tvoří téměř polovinu celkové produkce nakladatelství.³⁴

4.1.3. Nakladatelství Fragment

Nakladatelství Fragment bylo od svého vzniku v roce 1991 známé pod názvem Jan Eisler – Fragment. Toto jméno poté neslo až do roku 2007, kdy se přejmenovalo na Nakladatelství Fragment, s.r.o.

³³ Nakladatelství Portál, 2010.

³⁴ Nakladatelství Portál, 2010.

Fragment se zaměřuje hlavně na vydávání titulů pro děti a mládež, ty tvoří 80 % produkce nakladatelství. Zbýlých dvacet procent tvoří beletrie pro dospělé a literatura populárně naučná pro dospělé. Konkrétně bylo v roce 2009 vydáno 213 titulů z nichž bylo 31% beletrie pro děti a mládež, kde se jako příklad hodí uvést jednu z nejpopulárnějších knih posledních let Brusiny mladého autora Christophera Paulini či pohádkový příběh Václava Čtvrťka Kočičiny kocourka Damiána, 12% tvořila beletrie pro dospělé, 9% náleželo lepopelům, zde jako příklad poslouží Antonín Šplíchal a jeho Co se děje na statku, 19% tvořila populárně naučná literatura pro děti a mládež, příkladem je Angličtina- moje první slovíčka / zvířátka od Kathariny Siegers, 8% náleželo populárně naučné literatuře pro dospělé – Křížem krážem po českých horách od autora Tomáše Feřteka a 21% bylo učebnic a odborné literatury.

Nakladatelství vydalo za dobu svého působení přes 1 700 titulů v celkovém nákladu 18 miliónů.

4.1.4. Nakladatelství Pierot

Nakladatelství Pierot se na českém knižním trhu objevilo v roce 1993.

Většina vydávaných titulů je z oblasti cvičebnic a doplňkových učebnic pro základní školy – např. Poradím si s matematikou v 2. třídě či 5. třída český jazyk obojí od autora Petra Šulce. Dále se nakladatelství zaměřuje na populárně naučnou literaturu pro děti a beletrii, kde se hodí uvést příkladem alespoň titul O zvířátkách, sluníčku a noci tajemné autorky Aleny Schejbalové či Mami, tati, chceme pejska, který napsala Vendula Hegerová.

Od roku 2008 začalo nakladatelství okrajově *vydávat různorodé tituly pro dospělé jako jsou například historické romány, kapesní mapy či publikace s populárně-naučnou tematikou.*³⁵

Nakladatelství také významně spolupracuje s více než 1 000 základních škol po celé České republice, kam každoročně distribuuje cca 150 000 knih pro první stupně.

³⁵ Nakladatelství Pierot, 2010.

Za dobu svého působení na českém trhu vydalo nakladatelství Pierot více než 230 titulů a prodalo přes 9 miliónů publikací.

4.1.5. Egmont ČR

Nakladatelství Egmont ČR zahájilo svou činnost v České republice v roce 1990. Jeho existence sahá až do roku 1878, kdy vzniklo. Je považováno za jednu z nejvýznamnějších mediálních skupin ve Skandinávských zemích.

Egmont přináší širokou škálu žánrů a dokumentů. *Jeho mottem je přinášet a vyprávět příběhy prostřednictvím veškerých možných médií, od tisku po plasmové obrazovky, v nejrůznějších formátech, od zábavných po vzdělávací, s nejrůznějším kulturním zaměřením, od náročných čtenářů a diváků až po masové publikum.*³⁶

Kromě vydávání knih, magazínů, týdeníků, hudebních nosičů a komiksů se Egmont věnuje také tvorbě filmů, televizních programů, herních konzolí a interaktivních her. Provozuje také kina a televizní stanice. V současné době Egmont působí ve více než 30 zemích světa.

Do podvědomí českého lidu se nakladatelství dostalo především tetralogií Stmívání od autorky Stephenie Meyrové.

4.1.6. Nakladatelství Junior

Nakladatelství JUNIOR

*Nakladatelství dětské literatury se zaměřuje na původní i převzaté tituly. Vydává zejména interaktivní knihy pro děti, leporela pro nejmenší, beletrii pro děti a mládež, literaturu faktu a populárně-naučnou literaturu.*³⁷

³⁶ Nakladatelství pro děti a mládež, Egmont, 2010.

³⁷ Nakladatelství Junior, 2010.

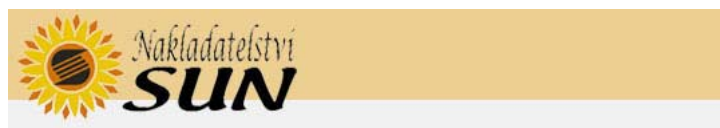
4.1.7. Nakladatelství Librex

Nakladatelství Librex specializované na dětskou literaturu vzniklo v roce 1992. Firma Librex však byla na českém trhu již od roku 1990. Od tohoto roku se firma Librex zabývala především distribucí dětských knih.

Nakladatelství je zaměřeno na děti od nejtělejšího věku až po dospívání. Pro nejmenší čtenáře vyrábí Librex od roku 1997 vlastní leporela. Publikace, jež nakladatelství vydává, jsou převážně od českých autorů. *V široké produkci lze nalézt i autory a ilustrátory z Belgie, Anglie, Polska, Singapuru, Taiwanu a dalších zemí.*³⁸

4.1.8. Nakladatelství SUN

Nakladatelství Sun je poměrně mladé nakladatelství. Vzniklo v roce 2005 s cílem zaměřit svou produkci hlavně na literaturu pro děti. Od roku 2007 vydává nakladatelství původní českou tvorbu pro děti a začalo vydávat i knihy pro dospělé.

Tematicky se nakladatelství zaměřuje na netradiční leporela, omalovánky, vlepovánky, interaktivní knihy, *velké, bohatě ilustrované pohádkové knihy a edukativní produkty, usnadňující dětem pochopit a mnohdy zábavnou formou se naučit základní školní látku.*³⁹ Nakladatelství se hodně zaměřuje na ilustrované knihy o přírodě a zvířatech.

4.2. Přizpůsobenost knihkupectví pro děti

Po zmapování některých významnějších nakladatelství v České republice pokládám za vhodné poukázat na stav a přístup k dětem dvou největších knihkupectví v České republice.

Stav současných knihkupectví je ve vztahu k dětem více než tristní. Určitý posun zde určitě je, ale s porovnáním se zahraničím se mají knihkupectví stále co učit. V českých knihkupectvích je jen malá možnost si s dětmi opravdu sednout a knížky si v klidu prohlédnout. Oddělení většinou nejsou dětem dostatečně uzpůsobená. Tento stav by se měl

³⁸ Librex, 2010.

³⁹ Nakladatelství SUN, 2010.

dle mého názoru v budoucnosti změnit. Je zde totiž určitá pravděpodobnost, že pokud se dětem budou knihkupectví věnovat a ukážou jim, že kniha je zábava a hra, změní se tak i vztah dětí ke knihám a jejich četba.

4.2.1. Knihkupectví Neoluxor

Palác knih Luxor se nachází na Václavském náměstí, kde se rozkládá na čtyřech podlažích téměř 60 000 knižních titulů. Jedná se o největší knihkupectví v České republice. Kromě hlavní budovy na Václavské náměstí se knihkupectví Neoluxor objevuje na dalších šesti prodejních místech v Praze. Těmi jsou Dům učebnic a knih Černá labuť na Praze 1, Palác knih Palladium rovněž na Praze 1, Knihkupectví Hlavní nádraží na Praze 2, Knihkupectví Chodov nacházející se na Praze 4, Knihkupectví Nový Smíchov na Praze 5 a konečně Knihkupectví Dejvická na Praze 6.

V Paláci knih Luxor na Václavském náměstí se kromě kavárny či internetového koutku nachází také koutek dětský. Ten najdeme v prvním poschodí v oddělení knih pro děti. Samotné oddělení se od ostatních oddělení v Paláci knih moc neliší. Knihy jsou zde srovnány do jednotlivých regálů a polic, a kdyby se v rohu oddělení nenacházel malý koberec se stolečkem a hračkami, vůbec by se nepoznalo, že se zákazník nachází v dětském oddělení. Přílišná sterilita prostředí mi moc pohody neevokovala. Nicméně určitá snaha o posun zde určitě je. Dětský koutek obsahuje několik stolečků a židliček, kde si děti mohou kreslit či číst. Koutek obsahuje také hračky a omalovánky. V rohu místnosti je také televize, kde se promítají celý den pohádky. Avšak na to, aby se s dětmi do knihkupectví šlo na delší dobu a mohlo se dětem nenásilně ukazovat knihy a číst si s nimi není Neoluxor uzpůsobený.

4.2.2. Knihkupectví Kanzelsberger

Dům knihy Kanzelsberger se nachází rovněž na Václavském náměstí, ovšem na jeho dolní části na Můstku. Rozkládá se na pěti podlažích, kde mimo jiné najdeme kavárnu či dětské oddělení. Firma Kanzelsberger je v současné době největším knihkupeckým řetězcem na Českém trhu. Dohromady spravuje více než čtyřicet prodejen po celé republice. Další pobočky knihkupectví se nachází např. na Praze 5, v Brně, Ostravě, Plzni, Českých Budějovicích, Pardubicích a Hradci Králové.

Dětské oddělení se v Domě knihy nachází ve druhém podlaží. Dle mého názoru je oddělení strohé a nachází se v něm poměrně málo knih. Kromě jedné sedačky se v oddělení nenachází žádná jiná možnost si sednout a knížky si s dětmi v klidu prohlédnout. Na podlaze sice je koberec, ale žádné polštáře či hračky, které by chvíle v knihkupectví dětem

zpřijemnilo. Klasický dětský koutek jsem v domě knihy nenašla, takže buď je důmyslně schován, nebo zde prostě není.

4.2.3. Veřejné knihovny a děti

Dětská oddělení ve veřejných knihovnách bývají dětem uzpůsobená daleko lépe, než je tomu v knihkupectvích. Děti zde mají stolečky, hračky a někdy i gauče na sezení. Knihy jsou v regálech seřazeny tak, aby na ně děti dosáhly, a není ani výjimkou, že jsou knihy rozděleny podle věku dětí, tak, aby byly menším dětem knihy dostupné v nižších policích a starším ve vyšších. Mnohdy také bývají knihy označeny barevnými značkami, aby se v nich děti lépe orientovaly. Například v knihovně ve Svitavách jsou knihy rozděleny podle věku čtenářů tak, že každá věková kategorie má svou barevnou značku, takže se děti v knihovně orientují zcela jednoduše a samostatně. Dále mají děti v knihovnách přístup na internet a počítače, takže si zde mohou s přehledem dělat i domácí úkoly. Není také výjimkou, že se v dětských odděleních nacházejí také nejrůznější hračky a hry. Děti se zde mohou zabavit i jinak než jen četbou.

5. Rozbor vydávaných dokumentů

5.1. Srovnání knižního trhu v letech 2001 – 2008

Knižní produkce dětské literatury zaznamenala ve zmíněných letech 2001 – 2008 pozvolný růst. Rostl jak počet vydaných titulů, tak i podíl dětské literatury na celkovém počtu vydané literatury na území České republiky. Od roku 2001 je dokonce nárůst dětské knižní produkce více než dvojnásobný. Konkrétně bylo vydáno v roce 2001 575 titulů dětské literatury a v roce 2008 1385 titulů. Největší podíl na vydaných titulech měla a mají dodnes tři hlavní dětská nakladatelství – Albatros, Egmont a Fragment.

V roce 2001 byla situace ve vydavatelské sféře následující. 3 136 nakladatelů, jež byli registrovaní v České republice, vydalo celkem 14 321 titulů, z nichž pouhá 4 procenta náležela literatuře pro děti. Z oněch 575 titulů dětské literatury vydalo nakladatelství Albatros 111 titulů a obsadilo tak 12. příčku v žebříčku 20 největších producentů knih na území České republiky. Nakladatelství Fragment se umístilo se svými 110 tituly dětské literatury na 13. místě a 10. místo obsadilo původně skandinávské nakladatelství Egmont se 131 tituly. Statistika dále uvádí, že v témže roce bylo vydáno 4 352 překladů, což je přes 30 procent celkové produkce. Nejvíce se překládalo z angličtiny a němčiny.

O rok později, tedy v roce 2002, byla situace velmi podobná. Vydaných titulů bylo jen 14 278, avšak dětská literatura si polepšila o půl procenta a v součtu vyšlo 586 titulů dětské literatury. Významný podíl na vydávání literatury pro děti a mládež náležel nakladatelství Egmont, jež vydalo celkem 149 titulů a umístilo se tak na 9. příčce žebříčku největších producentů knih v ČR. Nakladatelství Albatros se svými 117 tituly propadlo až na 17. místo a nakladatelství Fragment obsadilo příčku 15. se 132 tituly. Překladů bylo v tomto roce pouze 10 procent z celkové produkce.

Počet nakladatelství zaregistrovaných na území České republiky v roce 2003 vzrostl na 3 448. Zvýšení konkurence vedlo k větší produkci knih. Nakladatelé vydali dohromady 16 451 titulů, z čehož bylo 746 titulů literatury pro děti a mládež. Tři hlavní nakladatelé dětské knihy se tento rok zařadili na desáté, jedenácté a dvanácté místo v žebříčku nejproduktivnějších nakladatelů. Skandinávský Egmont vydal 154 titulů, Albatros 150 a Fragment 141 titulů. Literatura pro děti pokryla celkem 5 procent z celkového množství vydaných titulů v republice. Překladů bylo stejně jako v roce 2002 pouze deset procent.

Rok 2004 zaznamenal celkově 15 749 titulů, z nichž bylo pouze 4,7 procenta, tedy 735 titulů, dětských. Počet nakladatelů zaregistrovaných v české republice vzrostl na 3 619 a přeložených titulů bylo 4 604, tedy 12 procent z celkové produkce. Albatros v tomto roce

obsadil 8. příčku se 176 vydanými tituly a hned za ním následoval na 9. místě Fragment se 141 tituly. Nakladatelství Egmont zaznamenalo velký pokles. Do žebříčku se se svými 56 tituly nedostalo.

V dalším roce se propad nakladatelství Egmont zmírnil. Nakladatelství obsadilo 15. - 16. pozici a vydalo 110 titulů. Z celkového počtu 866 titulů dětské literatury je to jen zlomek. Za to nakladatelství Albatros vydalo v roce 2005 celkem 211 titulů a dostalo se tak na 5. -6. místo. Podobně si polepšil i Fragment, který vydal 183 titulů a obsadil tak 8. pozici. Celkově bylo v roce 2005 vydáno 15 350 titulů, dětská literatura tak tvořila 6 procent vydaných titulů. Z 88 procent vycházela pouze česká literatura.

V roce 2006 se dětská nakladatelé zhostili sedmi procent vydaných titulů z celkových 17 019. Z 1 290 titulů dětské literatury vydalo nakladatelství Egmont celých 177 a obsadilo tak 6. příčku v žebříčku, jež v roce 2005 patřila zaslouženě Albatrosu. Ten vydal 172 titulů dětské literatury a umístil se na 7. místě. Nakladatelství Fragment zaznamenalo značný pokles ve své produkci, neboť si o 53 titulů pohoršilo a se 130 tituly obsadilo až 14. příčku. Stejně jako v předchozích letech narostl počet nově zaregistrovaných nakladatelů a překladů se vydalo pouze 12 procent z celkové produkce.

Rok 2007 byl rokem propadu Albatrosu. Oproti svým konkurentům, kteří se v tomto roce dostali přes hranici dvou set titulů, vydal Albatros „jen“ 184 titulů a zařadil se tak na 9. místo žebříčku registrovaných nakladatelů v České republice. Egmont v tomto roce vydal celých 251 titulů a zařadil se tak na 5. místo žebříčku, s 231 tituly se hned za ním na šestém místě umístilo nakladatelství Fragment. Celkově se v roce 2007 vydalo 1 187 titulů dětské literatury. Z celkové produkce všech nakladatelů 18 029 titulů tj. pouze 6 procent z vydaných titulů. Překladů v tomto roce bylo něco přes 6 000, což je přibližně jedna třetina celkové produkce.

V následujícím roce, tedy v roce 2008 byl vydán největší počet titulů za celých 8 let. Celkem vyšlo 18 520 titulů, z čehož 7 procent zaujímal dětská literatura. Konkrétně bylo vydáno 1 385 titulů dětské literatury. Nakladatelství Albatros obsadilo s 214 tituly 10 místo v žebříčku. Naopak Nakladatelství Egmont vydalo titulů 264 a obsadilo tak 7. pozici. Fragment obsadil pozici osmou s 258 tituly. Nejvyšší je také počet nakladatelů, kterých se v České republice zaregistrovalo – 4 344. Překlady, stejně jako předchozí dva roky, zaujímal třetinu z celkové produkce.

Podrobným srovnáním zkoumaných osmi let docházím k několika závěrům, které se nyní pokusím shrnout.

Pokud srovnám oněch osm let souhrnně, musím podotknout, že se na knižním trhu objevuje stále více a více nakladatelů, kteří vydávají stále více titulů. Zda je tento trend dobrý nebo špatný musím nechat na zvážení každého samostatně. Z mého pohledu se jedná o stále se zvyšující zkvalitňování českého knižního a nakladatelského trhu. Posunu-li se totiž do období před rokem 1989, musím podotknout, že nakladatelství bylo pouze jedno (Albatros) a nabídka dětské literatury tak byla značně limitována. Po roce 1989 se otevřel český trh i nakladatelům ze zahraničí a to mělo velký vliv na nabídku knih pro děti.

Devadesátá léta tak přinesla velké množství nových nakladatelů. V novém tisíciletí se tento trend stále více prohlubuje a knižní trh se tak neustále rozrůstá. Největší rozdíl v počtu nakladatelů je možný zaznamenat zejména v porovnání roku 2001 s rokem 2008. Za osm let narostl počet nakladatelů z 3 163 na 4 344. Tato čísla jsou souhrnná, nerozlišují proto typ nakladatelství, o které se jedná. Z počtu dětských knih se dá však usuzovat, že tak 7 procent nakladatelů bude právě nakladateli zabývající se literaturou pro děti.

Z pohledu oněch třech zkoumaných nakladatelů dětské literatury musím podotknout, že nejlépe na tom v průběhu let bylo nakladatelství Albatros. To se v průměru drželo na osmé příčce z dvaceti zastoupených nakladatelů. Nejhůře dopadlo v roce 2001, kdy stanulo na sedmnácté pozici. Naopak v roce 2005 se umístilo na své nejlepší pozici, a to na pátém až šestém místě.

Nakladatelství Fragment se v žebříčku dvaceti nejlepších nakladatelů v průměru umístilo na desátém až jedenáctém místě. Nejlepšího výsledku dosáhlo v roce 2007, kdy obsadilo šestou příčku. Naopak nejhorší umístění bylo v roce 2002, a to patnáctá pozice.

Skandinávské nakladatelství Egmont ČR dopadlo v součtu nejhůře. Během zkoumaných osmi let se sice pravidelně objevovalo v první desítce nejproduktivnějších nakladatelů, ovšem rok 2004 se mu stal osudným. Roku 2004 se nakladatelství s 56 vydanými tituly neumístilo v první dvacítky a tudíž se tak ve finálním součtu posunulo na jedenácté až dvanácté místo. Nejlépe se Egmont ČR umístil v roce 2007, a to na pátém místě.

5.2. Původní díla a překlady

Vydávání původních děl a překladů je velice ovlivněné politickou situací, v jaké se daný stát právě nachází. V době Československé socialistické republiky bylo jediným nakladatelstvím zaměřující se výhradně na dětské knihy Albatros.⁴⁰ Dětské knihy nevydával jen Albatros, ale i jiná nakladatelství jako např. Mladá Fronta či Odeon. Albatros však jako

⁴⁰ Do roku 1969 byl Albatros známý pod jménem Státní nakladatelství dětské knihy.

jediný nakladatel, jak jsem již zmínila, vydával knihy výhradně pro děti, proto se v další části práce zaměřím především na Albatros.

5.2.1. Situace v letech 1949 – 1983

Konkrétní počty titulů nejsou bohužel k dispozici, existují jen bibliografické soupisy nakladatelství Albatros, ze kterých je možnost vyčíst počet knih, nikoliv titulů, které byly přeloženy z cizích jazyků. Důvodem je především struktura soupisů a opětovné vydávání. Na toto období se zaměřila i Mgr. Markéta Pilařová z Masarykovy univerzity v Brně. Ta sama uvádí, že konkrétní počet titulů vzhledem ke struktuře katalogů nebylo možné zjistit. A že počet titulů je pravděpodobně výrazně menší, protože většina překladů vyšla v několika vydáních.⁴¹

Bibliografických soupisů vyšlo v letech 1966 až 1986 celkem pět. První zahrnoval bibliografický soupis z let 1949 až 1963, druhý se zabýval roky 1964 až 1968, třetí zahrnoval léta 1969 až 1973, čtvrtý sepsával roky 1974 až 1978 a pátý, tedy poslední, se zabýval roky 1979 až 1983. Všechny tituly vyšly pod značkou nakladatelství Albatros.

Ve zmíněném období 1949 – 1983 se překládalo především z ruštiny, angličtiny, francouzštiny a němčiny. Konkrétně se za oněch 34 let z ruštiny přeložilo na 602 knih, což byla více než polovina překládaných knih.⁴² Druhým nejpřekládanějším jazykem byla angličtina, ze které bylo přeloženo a vydáno 201 knih. Z francouzštiny bylo přeloženo a vydáno 196 knih, příkladem může být J. Verne či A. Dumas. Němčina byla zastoupena celkem 168krát a to zejména bratry Grimmy a K. Mayem. Mezi významné překlady se řadí díla přeložená ze švédštiny a dánštiny, zejména díky A. Lindgrenové a H. Ch. Andersenovi. Ostatní jazyky jsou zastoupeny velmi okrajově.

Velkou zajímavostí se může jevit fakt, že především v 50. a 60. letech se knihy západoevropských autorů nepřekládaly z originálů, ale z ruských překladů. V příloze práce přikládám také soupis přeložených děl, jak jej sepsala Mgr. Pilařová.

5.2.2. Situace v 90. letech 20. století⁴³

Od roku 1993 zpracovává Národní knihovna České republiky roční výkazy o neperiodických publikacích. Jedná se o souhrnné sepsání veškerých vydaných titulů knih v České republice za jednotlivé roky. Ve výkazu je postupně rozdělena vydávaná literatura podle zaměření a počtu vydaných titulů na dané téma. Výkaz byl původně rozdělen na dvě

⁴¹ PILAŘOVÁ, Markéta. Profil nakladatelství Albatros v letech 1949 – 1983.

⁴² PILAŘOVÁ, Markéta. Profil nakladatelství Albatros v letech 1949 – 1983.

⁴³ NK ČR, 2010.

samostatné tabulky, první zaznamenávala tituly podle jejich zaměření, druhá měla za úkol ukázat rozložení počtu publikací, jež jsou vydávány v cizích jazycích. V roce 1998 přibyla do výkazu další tabulka, která ukazuje, z jakých jazyků se překládá do češtiny a samozřejmě počet jednotlivých titulů. Pro představu přikládám tabulky v příloze práce.

Devadesátá léta minulého století byla ve srovnání s dobou před rokem 1989 velmi otevřená novým jazykům v literatuře. Celková produkce literatury se v devadesátých letech pozvolna rozrůstala a pozadu nezůstávala ani literatura pro děti. Vliv na situaci měla jak politická situace v České republice, tak i nově vznikající nakladatelství a celková uvolněnost doby.

Jestliže v letech minulých dominovala jako překladatelský jazyk především ruština a ostatní jazyky, jako angličtina a němčina, se držely v jejím stínu, v letech devadesátých tomu bylo naopak. Ruština zaznamenala rapidní pokles jak ve vydavatelské sféře, tak i v překladatelské. Dle mého názoru mělo velký vliv na tak rapidní pokles užívání a překládání titulů z ruštiny především dlouholetá nadvláda a utiskování ze strany Sovětského svazu a s tím související propagace ruského jazyka, která vedla novodobé nakladatele k přehodnocení oblíbenosti ruských knih. S tím také souvisí ten fakt, že se po roce 1989 otevřel českým nakladatelům trh západní Evropy a s ním související zvýšení přístupu k vydávaným dílům po celém světě.

Naopak anglický jazyk zaznamenal na poli překladatelském v devadesátých letech obrovský úspěch a vývoj. Vychází tituly jak přeložené z angličtiny, tak i v samotné angličtině, popřípadě v češtině a angličtině zároveň. Například v roce 1998 byly celé dvě třetiny překládaných titulů v originále napsány anglicky. O rok později byla z anglického originálu přeložena téměř polovina cizojazyčných titulů.

Stejně jako anglický jazyk i německý zaznamenal v devadesátých letech velký posun. Téměř jedna třetina děl byla přeložena z němčiny v roce 1998 a v roce 1999 tomu bylo sice o něco méně, ale i tak si němčina oproti osmdesátým letům značně polepšila.

Další jazyky, které se hojně překládají jsou francouzština, španělština, slovenština a italština. Jedním z jazyků, jež se postupem devadesátých let objevoval čím dál častěji, byl překvapivě polský jazyk.

5.3. Překlady v novém tisíciletí

Od roku 2000 se stav překladů vyvíjel dosti podobně jako v letech devadesátých. Stále více titulů se překládalo z cizích jazyků. Avšak v poměru vydávané literatury celkově zaujímá překladová literatura zhruba jednu třetinu trhu. V roce 2003 a 2005 zaznamenal trh mírný

pokles přeložených titulů. Rozložení jazyků je podobné letům devadesátým. Zajímavým jevem je stále se zvyšující obliba překládání děl z polštiny. Ruština se pomalu dostává do pozice více překládaného jazyka, avšak oproti období před rokem 1989 je počet přeložených titulů z ruštiny minimální.

Nejvíce se překládá z angličtiny. Do roku 2005 tomu bylo více jak jedna polovina překládaných děl. Od roku 2006 tomu je téměř dvě třetiny. Zbytek překladové produkce tvoří němčina, francouzština, španělština a italština.

5.4. První vydání vs. reedice

Dle ročních výkazů o neperiodických publikacích, které každoročně zpracovává Národní knihovna České republiky, vyplývá, že již po dobu sedmnácti let vychází stále více titulů dětské literatury. Konkrétně od roku 1993 vyšlo 11 763 titulů. Z výkazů se také dozvídáme, že je jen malé množství titulů, které vychází v dalším vydání. Valná většina titulů vychází nově v prvním vydání.

Tabulka č. 9 - reedice

Rok	1. vydání	reedice	Počet titulů celkem	Rok	1. vydání	reedice	Počet titulů celkem
1993	231	31	262	2000	473	106	579
1994	186	48	234	2001	500	75	575
1995	229	49	278	2002	485	101	586
1996	265	67	332	2003	644	102	746
1997	329	87	416	2004	638	97	735
1998	312	88	400	2005	764	102	866
1999	413	112	525	2006	1196	94	1290
				2007	1080	107	1187
				2008	1201	184	1385
				2009	1242	125	1367
celkem titulů	1965	482	2447	celkem titulů	8223	1093	9316

5.4.1. Devadesátá léta

Zaměřením na jednotlivé roky se to jen potvrzuje. Během let 1993 až 1999 vyšlo celkem 2 447 titulů dětské literatury. Z tohoto počtu bylo pouze 482 titulů vydáno v reedici a 1 965 v prvním vydání.

Z tabulky vyplývá, že v roce 1993 vyšlo pouze 31 titulů v opětovném vydání. O rok později bylo z 234 titulů vydáno v reedici pouze 48 titulů. V roce 1995 vyšlo v opětovném vydání pouze 49 titulů, zbylých 229 titulů z 278 byly tituly vydané v prvním vydání. Trend, kdy vychází stále více titulů v prvním vydání pokračoval i v dalších letech. V roce 1996 vyšlo

celkem 332 titulů dětské literatury a z toho bylo 265 v prvním vydání. Rok 1997 byl velice podobný roku předešlému. Tehdy vyšlo 329 titulů v prvním vydání a jen 87 v reedici. Roku 1999 byl poměr mezi nově vydanými tituly a reedicemi nejmenší za celá devadesátá léta. Vyšlo 413 titulů v prvním vydání a 112 v opětovném.

5.4.2. Situace po roce 2000

V letech 2000 až 2009 vzniklo celkem 9 316 titulů dětské literatury. Naprostá většina, tedy 8 223 vydaných titulů, byla vydána jako první vydání. Zbýlých 1 093 vydaných titulů náleželo reedicím.

Rok 2000 byl z pohledu reedic jedním z nejúspěšnějších. Vyšlo 106 reedic z 579 titulů celkem. Zbýlých 473 titulů náleželo titulům poprvé vydaným. V poměru 1. vydání vs. reedice je toto jeden z nejlepších výsledků v novém tisíciletí. Podobně na tom byly reedice i v roce 2002. Tehdy vzniklo 101 reedic a 485 prvních vydání. Naopak rok 2004 byl v produkci dětské literatury jedním z nejslabších. Celkem vyšlo 735 titulů, z nichž bylo pouhých 97 v opětovném vydání a 638 ve vydání prvním. Kromě roku 2006 se reedice objevovaly u nakladatelů ve větší míře. Ve zmíněném roce se však počet reedic nedostal přes pomyslnou hranici sta titulů. V dalších letech byla situace poměrně vyrovnaná, jedinou výjimkou pak byl rok 2008, kdy byl počet reedic největší za celých 10 let. Opětovně vydaných titulů bylo 184. S porovnáním s tituly, jež byly vydány poprvé, se však jedná o zlomkové číslo. V roce 2008 bylo vydáno dohromady 1385 titulů, z nichž 1201 bylo titulů v prvním vydání.

5.5. Podpora dětského čtenářství

V posledních letech bylo provedeno mnoho výzkumů, jež poukazovaly na čtenářskou vyspělost jak v České republice, tak i v zahraničí. Právě tyto výzkumy zaznamenaly alarmující výsledky, které odhalily velký pokles zájmu mládeže o četbu a knihy. Z tohoto důvodu se občanské sdružení Svaz českých knihkupců a nakladatelů a jeho společnost Svět knihy s.r.o. rozhodly společně bojovat proti stále se snižující oblíbenosti četby a knih u mládeže. V roce 2005 na veletrhu Svět knihy Brno zahájily propagační kampaň na podporu čtení knih v České republice.⁴⁴ Projekt nesoucí název „Rosteme s knihou“ se zaměřuje na zvyšování čtenářské gramotnosti, zejména pak na nejmenší čtenáře.

Projekt zaměřený na získávání kladného vztahu k literatuře a knihám osloví novým a zajímavým způsobem zejména předškolní a školní mládež s cílem rozvíjet a prohlubovat jejich literární vzdělání a čtenářskou vyspělost, zlepšovat a obohacovat komunikační schopnosti a

⁴⁴ Rosteme s knihou, 2010.

*obecně kulturní znalosti mladých lidí. Smysluplnost projektu je dána perspektivní péčí o růst intelektuálního potenciálu naší země.*⁴⁵

Projekt „Rosteme s knihou“ zaštiťuje kromě SČKN i další organizace a kluby podporující četbu a knihy. Jako příklad uvedu Městské a regionální knihovny, Obec spisovatelů, Česká sekce IBBY, SKIP,⁴⁶ Klub ilustrátorů, nakladatelé dětských knih a jejich knižní kluby a další. Projekt „Rosteme s knihou“ pod svou značkou umožňuje všem, kteří se do programu přihlásí, získávat větší publicitu pro své aktivity díky dlouhodobé mediální spolupráci se zainteresovanými partnery (denní tisk, Knižní novinky, Knižní svět – pořad ČT 2 aj.).⁴⁷

⁴⁵ Rosteme s knihou, 2010.

⁴⁶ SKIP je zkratka pro Sdružení knihovníků a informačních pracovníků.

⁴⁷ Rosteme s knihou, 2010.

6. Závěr

Cílem této práce bylo především zjistit současný stav literatury pro děti, její historický vývoj, srovnání populárních knih v minulých letech a v současnosti, poukázat na žánrové struktury a typy děl, které se dětem předkládají, zmapovat nakladatelský trh. Ten je v současné době velice pestrý a rozmanitý. Kromě nakladatelství Albatros, které má již šedesátiletou tradici, se po roce 1989 objevila velká spousta nakladatelů, kteří vydávají více či méně zdařilé tituly. Mezi největší nakladatele patří zejména Fragment, Egmont ČR a Albatros, kterým jsem také věnovala velkou pozornost v části zabývající se právě srovnání knižního trhu. Tyto tři nakladatelství se na českém trhu s dětskou literaturou podílejí nejvíce.

V souvislosti s průzkumem oblíbených knih mi velice pomohl Svaz českých knihkupců a nakladatelů, který mi bez jakýchkoliv námitek poskytl veškerá data, která jsem potřebovala a svolil mi je použít v této práci. Tak jako byl Svaz českých knihkupců a nakladatelů ochoten poskytnout potřebné informace, tak musím s lítostí podotknout, že se to samé bohužel nedá říci o nakladatelství Albatros, na kterém jsem chtěla svou práci původně vystavět. Vedení nakladatelství se na prosbu o potřebné informace vyjádřilo velice nelichotivě. S odůvodněním, že je krutá doba mi odmítli sdělit jakoukoliv informaci. Tento přístup mě velice zklamal, o to víc, že nakladatelství změnilo své majitele a snahou o držení kroku s dobou spustilo nový web, který je, ale velice nevydařený a běžný uživatel se v něm jen stěží orientuje a potřebné informace nenajde. Veškeré informace jsem tedy musela hledat v sekundárních zdrojích a v nejrůznějších článcích, které byly na téma Albatrosu napsány.

Z práce je také patrné, jak je dětská literatura žánrově rozložena a jakým věkovým kategoriím je převážně směřovaná. To se v průběhu let velice rychle mění. Podrobným zkoumáním jsem dospěla k závěru, že se skladba knižní produkce mění podle trendů, které k nám proudí ze světa. Nejlépe je to vidět na titulu Harry Potter, který zaznamenal doslova celosvětový boom a ani česká produkce nezůstala pozadu. Celkově je produkce knih zaměřena spíše na starší děti. Nicméně v některých letech byla literatura zaměřena spíše na děti menší. Z žebříčků se dá usuzovat, že populární knihy pro nejmenší do jisté míry souvisí s vyšší porodností dětí. Dle mého názoru dochází také k návratu ke klasickým titulům, jako je Povídání o pejskovi a kočičce či Trnkův Špalíček veršů a pohádek.

Velkým překvapením je také fakt, že se většina knih vydává nově v prvním vydání, kdežto reedice se zase tak často neobjevují.

Z části věnované překladům v literatuře vyplývá skutečnost, že se v poslední době překládá zejména z angličtiny a němčiny, kdežto v době před dvaceti lety to byla ruština,

kteřá veškeré překladové literatuře vévodila. Za tento stav opět může změna politického uspořádaní po roce 1989. Postupem let je ovšem patrný opětovný nárůst počtu děl překládaných z ruštiny.

Ke své práci jsem použila převážně zdroje dostupné v síti internet, sekundárních pramenech, časopisech a odborných příručkách a knihách. Velice mi pomohla data českého statistického úřadu a výkazy o neperiodických publikacích, jež vydává Česká národní knihovna. Ta mi ještě velice pomohla českou národní bibliografií, která mi byla nápomocná zejména při zkoumání literatury, kterou vydával Albatros před rokem 1989.

Po zevrubném zmapování a prozkoumání českého trhu s dětskou literaturou a přístupu nakladatelů a uživatelů musím podotknout, že se situace čím dál tím víc zlepšuje. Zlepšuje se jak kvalita vydávaných knih, tak i jejich zpracování.

Bohužel musím ale podotknout, že se ve vztahu k dětem musí česká společnost, co se týče dostupnosti knih a servisu, ještě mnohé přiučit. V knihkupectvích by mělo být více dětských koutků a oddělení by měla být dětem lépe uzpůsobená. To samé platí i o knihovnách, kde by mělo být více koberců, polštářů a gaučů pro pohodlné čtení a hraní. To proto, aby děti do knihoven chodily rády a vytvářely si již od raného věku vřelý vztah ke knihám.

Dovoluji si podotknout, že dle mého názoru práce naplnila svůj účel a splnila tak i cíle, které jsem si na začátku práce stanovila.

Seznam použité literatury

- *Albatros media a.s.* [online]. Praha : Albatros media a.s., c2010 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.albatrosmedia.cz/>>.
- *Bibliografický soupis 1949-1963 : Státní nakladatelství dětské knihy*. Zprac. Jan Šnobl. Praha : Státní nakladatelství dětské knihy, 1966. 651 s.
- *Bibliografický soupis 1964-1968 : Státní nakladatelství dětské knihy*. Zprac. Miroslav Petrtyl. Praha : Státní nakladatelství dětské knihy, 1970. 421 s.
- *Bibliografický soupis knih a ostatních publikací edice Albatros 1969-1973*. Zprac. Věra Charvátová; Alena Tupá. 1. vyd. Praha : Albatros, 1975. 456 s.
- *Bibliografický soupis knih a ostatních publikací edice Albatros 1974-1978*. Zprac. Věra Ditmatová; Alena Tupá. 1. vyd. Praha : Albatros, 1980. 564 s.
- *Bibliografický soupis 1979-1983*. Zprac. A. Mázlová. 1. vyd. Praha : Albatros, 1986. 571 s.
- CÍSAŘ, Jaroslav. *Knižní obor v českých zemích po 2. světové válce* [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW <http://www.sckn.cz/index.php?p=ckt_historie>.
- ČENKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 176 s. ISBN 80-7367-095-x.
- *České noviny : zpravodajský server ČTK* [online]. Praha : Neris s.r.o., c2010 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/>>.
- *Čtesyrád: čtenářův sympatický rádce* [online portál]. Brno : FF MUNI, c2009–2010 [cit. 2010-06-15]. Portál dostupný z WWW:<<http://www.ctesyrad.cz/nejctivejsi/divci-romanky>>.
- GEBHÁROVÁ, Vladimíra. *Literatura pro děti*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987.
- CHALOUPKA, Otakar. *Rozvoj dětského čtenářství*. 1. vyd. Praha : Albatros, 1982. 527. s.
- KNEIDL, Pravoslav. *Historie české knihy* [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <http://www.sckn.cz/index.php?p=ckt_historie>.
- *Knihovny bez hranic : sborník příspěvků z česko-slovenského semináře o dětské četbě*. Vsetín : Masarykova veřejná knihovna, 2000. 20 s.

- *Knižní nakladatelství Fragment* [online]. Praha : Nakladatelství Fragment s.r.o. c2007-2010 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.fragment.cz/onas/fragment-v-datech/>>.
- KONESZOVÁ, Barbora. Faktory ovlivňující čtenářské dovednosti. *Knihovnický zpravodaj Vysočina* [online]. 2006, roč. 6., č. 2. [cit. 2010-06-11]. Dostupný z www: <<http://kzv.kkvysociny.cz/archiv.aspx?id=780&idr=6&idci=15>>. ISSN 1213-8231.
- *Librex* [online]. Ostrava : Nakladatelství Librex, c1998-2010 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.librex.cz/nakladatelstvi/index.php?st=on/>>.
- *Nakladatelství Junior* [online]. Říčany : Nakladatelství Junior, c2004 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <http://www.juniorcz.cz/index.php?k_id=9>.
- *Nakladatelství Pierot* [online]. Praha : CDI.cz, c2009 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.pierot.biz/profil-firmy.php>>.
- *Nakladatelství Portál* [online]. Praha : Portál s.r.o. c2005-2010 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.portal.cz/o-portalu/default.htm>>.
- *Nakladatelství pro děti a mládež, Egmont* [online]. Praha : Nakladatelství Egmont ČR., c2010 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egmont.cz/cz/onas/>>.
- *Nakladatelství SUN* [online]. Praha : Nakladatelství SUN, c2008 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.sun-knihy.cz/index.php>>.
- *NKC : online katalog Národní knihovny ČR* [online databáze]. [1997-]. Praha : Národní knihovna ČR, c2006 [cit. 2010-07-18]. Dostupná z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F/>>.
- *NKP: Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2006 [cit. 2010-07-18]. Dostupná z WWW: <<http://nkp.cz/>>.
- Oddělení služeb knihovnám. *Knih mého srdce. Knihovnicko – informační zpravodaj U Nás* [online]. Březen 2009, roč. 19., č. 1. [cit. 2010-06-11]. Dostupný z www: <http://unas.svkhk.cz/pdf_archiv/1009.pdf>. ISSN 0862-9366.
- PILAŘOVÁ, Markéta. Profil nakladatelství Albatros v letech 1949 – 1983. *Czech literature for children* [online]. 2006 [cit. 2010-06-15] Dostupné z www: <<http://www.phil.muni.cz/~jirka/children/ceska.html>>.

- PROVAZNÍK, Jaroslav. Literatura pro české děti v posledním desetiletí. *I-literatura* [online]. Květen 2003, [cit. 2010-06-11]. Dostupný z www: <<http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=10179>>. ISSN 1214-309X.
- REISSNER, Martin. *Dětská literatura* [online]. Brno : Masarykova Univerzita 2006 [cit. 2010-07-24]. Dostupný WWW: <<http://www.czechlit.cz/literatura-po-r-1945/detska-literatura/>>.
- *Roční výkazy o neperiodických publikacích 1993 -2009* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, c2006 [cit. 2010-07-18]. Dostupná z www: <http://www.nkp.cz/pages/page.php3?nazev=Neperiodicke_publicace&submenu3=26>.
- *Rosteme s knihou* [online]. Praha : Rosteme s knihou, c2007 [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.rostemesknihou.cz/index.php>>.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. *Počátky české socialistické literatury pro mládež*. 1. vyd. Brno : Univerzita J. E. Purkyně, 1985.
- *SČKN : Svaz českých knihkupců a nakladatelů* [online]. Praha : Svaz českých knihkupců a nakladatelů, c2009 [cit. 2010-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.sckn.cz/index.php/>>.
- SLABÝ, K. Z.. Padesátiletá historie nakladatelství Albatros. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 5 [cit. 14.06.2010]. Dostupný z www: <<http://www.ikaros.cz/node/361>>. ISSN 1212-5075.
- VOISINE- JECHOVÁ, Hana. *Dějiny české literatury*. 1. vyd. Jinočany : Nakladatelství H&H, 2005. ISBN 80-7319-031-1.
- VORÁČEK, Jaroslav. *Historické a teoretické koncepce české literatury pro mládež*. 1. vyd. Praha : Albatros. 1982.
- *Wikipedie : otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2010-06-12]. Česká verze. Dostupná z WWW:<<http://cs.wikipedia.org/>>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Žebříček za rok 2002	20
Tabulka č. 2 - Žebříček za rok 2003	21
Tabulka č. 3 - Žebříček za rok 2004	22
Tabulka č. 4 - Žebříček za rok 2005	23
Tabulka č. 5 - Žebříček za rok 2006	24
Tabulka č. 6 - Žebříček za rok 2007	25
Tabulka č. 7 - Žebříček za rok 2008	26
Tabulka č. 8 - Žebříček za rok 2009	27
Tabulka č. 9 - reedice	44

Seznam zkratk

ČT	Česká televize
ČR	Česká republika
IBBY	International Board on Books for Young People
KOD	Knihy odvahy a dobrodružství
NK ČR	Národní knihovna České republiky
SČKN	Svaz českých knihkupců a nakladatelů
SKIP	Sdružení knihovníků a informačních pracovníků
SNDK	Státní nakladatelství dětské knihy

Přílohy

Příloha 1 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2002

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Kámen mudrců	Albatros
2	Scamander, Mlok	Fantastická zvířata a kde je najít	Albatros
3	Drijverová Martina	České pověsti pro malé děti	SiD & NERo
4	Miler, Z.; Doskočilová, H.	Krtek a paraplíčko	Albatros
5	Ježková, Alena	Praha babka měst	Albatros
6	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Ottovo nakladatelství
7	Jelínková, H.; Faltová, V.	Kouzelná abeceda	BB art
8	Žárský, Bohuslav	Obrázkové Staré pověsti české	Librex
9	Colbert, David	Kouzelný svět Harryho Pottera	Albatros
10	Macourek, M.; Born, A.	Mach a Šebestová v historii	Albatros
11	Mason; Hines-Stephens; Lucas	Star Wars / Klony útočí - filmový příběh	Egmont ČR
12	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Tajemná komnata	Albatros
13	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Ohnivý pohár	Albatros
14	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a věžeň z Azkabanu	Albatros
15		Velká kniha komiksů 2	BB art
16	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
17	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
18	Miler, Z.; Doskočilová, H.	Krtek a maminka	Albatros
19	Miler, Zdeněk	Krtek a sněhulák	Albatros
20	Kahoun, Jiří	Příhody včelích medvídků	Albatros

Příloha 2 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2003

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Svěrák, Zdeněk	Jaké je to asi v Čudu	Fragment
2	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a vězeň z Azkabanu	Albatros
3	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Ohnivý pohár	Albatros
4	Holzwarth, Werner	O krtkovi, který chtěl vědět, kdo s	Scientia
5	Lanczová, Lenka	Mokrá náruč léta	Víkend
6	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Kámen mudrců	Albatros
7		Motanice I	Modrý slon
8	Chaloupek, Václav	Vydrýsek - O čem zpívá řeka	Fraus
9	kol.	W. I. T. C. H. - Diář 2003-2004	Egmont ČR
10	Seifertová, Lucie	Dějiny udatného českého národa a pár bezvýznamných světových událostí	Petr Prchal
11	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
12	Werich, Jan	Fimfárum	Albatros
13	Nesvadba, Michal	Michal ze školky	Pragokonzert Bohemia
14	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
15	Štíplová, L; Němeček, J.	Slavné příběhy Čtyřlístku	Čtyřlístek
16	Miler, Zdeněk	Krtek a sněhulák	Albatros
17	Kopietzová, G.; Sommer, J.	Nebezpečný tygr / Agáta & doktor Lupa	Fragment
18	Kožíšek, Josef	Polámal se mraveneček - leporelo	Albatros
19	Velinský, J. (Kapitán Kid)	Poslední tajemství Jana T.	Baset
20	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Tajemná komnata	Albatros

Příloha 3 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2004

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Fénixův řád	Albatros
2	Paolini, Christopher	Eragon	Fragment
3	Svěrák, Z.; Uhlíř, J.	Když se zamiluje kůň	Fragment
4	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Ottovo nakladatelství
5		Velká kniha říkadel	Junior
6	Štíplová, L.; Němeček, J.	Proslulé příběhy Čtyřlístku	Čtyřlístek
7	Kaaberbol, Lene	W.I.T.C.H. Diář 2004-2005	Egmont ČR
8	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Tajemná komnata	Albatros
9	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a věžeň z Azkabanu	Albatros
10	Sís, Petr	Strom života	Labyrint
11	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Kámen mudrců	Albatros
12	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Ohnivý pohár	Albatros
13	Seifertová, Lucie	Dějiny udatného českého národa a pár bezvýznamných světových událostí	Petr Prchal
14	Alexander, Pat	Malá dětská bible	Karmelitánské nakladatelství
15	Němcová, Božena a jiní	Pohádky pro maličké	Paseka
16	Petiška, Eduard	Staré řecké báje a pověsti	Albatros
17	Lanczová, Lenka	Kapky rosy	Víkend
18	Miler, Z.; Žáček, J.	Krtek kamarád	Knižní klub - Euromedia Group
19	Lanczová, Lenka	Doteky noci	Víkend
20		Pejsek hlídá dvorek - prostorové leporelo	Fragment
21	Langenová, A.; Droopová, C.	Nové dopisy od Felixe - Zajíčkův výlet do minulosti	Knižní klub - Euromedia Group
22		Motanice I	Modrý slon
23		Prima narozeniny + 6x puzzle	Fragment
24	Gibson, Ray	Učíme se kreslit zvířátka / Krok za krokem	Fragment
25		Velká kniha předškoláka	Fragment
26	Lanczová, Lenka	Lásky a nálezy	Víkend
27		Hra na schovávanou + 6x puzzle	Fragment
28		Bořek stavitel 2005 (Bob the Builder)	Egmont ČR
29	Kopietzová, G.; Sommer, J.	Černý rytíř / Agáta & doktor Lupa	Fragment
30	Grimm, J.; Grimm, W.	Pohádky bratří Grimmů	Brio

Příloha 4 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2005

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros
2	Paolini, Christopher	Eldest	Fragment
3		To nejlepší z večerníčků	Albatros
4	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Čarodějův synovec	Fragment
5	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Lev, čarodějnice a skříň	Fragment
6	Paolini, Christopher	Eragon	Fragment
7	Jolin, Peter M.	Harry Trottell a kámen MUDr. Tse	CZ Books
8	kol.	To nejlepší z Večerníčků 2	Albatros
9	Jolin, Peter M.	Harry Trottell a ta jemná tenata	CZ Books
10		Barvy / Hrajeme si s magnetkami	Rebo Production
11		Velká kniha říkadel	Junior
12	Lanczová, Lenka	Sběratelka polibků	Víkend
13	Lanczová, Lenka	Čas něhy	Víkend
14	Lanczová, Lenka	Šeptej do ticha	Víkend
15	Balík, J.; Středa, L.	Chytrá kniha prvňáčka	Delta-Macek
16	Dahl, Roald	Karlík a továrna na čokoládu	Academia
17	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Fénixův řád	Albatros
18	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Ottovo nakladatelství
19	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
20	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros

Příloha 5 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2006

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Miler, Z.; Doskočilová, H.	Krtek a jaro - leporelo	Albatros
2	Němčiková, Zuzana	Zahraj si písničku	Ottovo nakladatelství
3	Lewis, Clive Staple	Letopisy Narnie / Čarodějův synovec	Fragment
4	Lewis, Clive Staple	Letopisy Narnie / Lev, čarodějnice a skříň	Fragment
5	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros
6	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Stříbrná židle	Fragment
7	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Poslední bitva	Fragment
8	Hrubín, F.; Trnka, J	Špalíček veršů a pohádek	Albatros
9	Kožíšek, J.; Sekora, O.	Polámal se mraveneček - leporelo	Albatros
10		Bořek stavitel 2007	Egmont ČR
11	Paolini, Christopher	Eragon	Fragment
12	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Kůň a jeho chlapec	Fragment
13	Gosciny, R.; Sempé, J.J,	Nové Mikulášovy patálie - Bezvadný vtíp	Albatros
14	Butterfieldová, Moira	Moje nejtajnější tajemství	Slovart
15		Bolek a Lolek - Učíme se číslice	Svojka&Co.
16	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Plavba Jitřního poutníka	Fragment
17		Hádky pro předškoláky od 5-6 let	Svojka&Co.
18	Lanczová, Lenka	Zašepťuj do vlasů	Víkend
19		Hádky pro předškoláky od 3-4 let	Svojka&Co.
20		Bolek a Lolek - Učíme se abecedu	Svojka&Co.
21	Dahl, Roald	Karlík a továrna na čokoládu	Academia
22	Uderzo, Albert	Asterix (28) a Rahazáda	Egmont ČR
23	Palmenfelt, Ulf	Požiračka mrtvol a jiné příšerné historky	Albatros
24	Lewis, Clive Staples	Letopisy Narnie / Princ Kaspian	Fragment
25	Uderzo, Albert	Asterix (27) - Asterixův syn	Egmont ČR
26	Lanczová, Lenka	Nebe plné hvězd	Víkend
27	Lanczová, Lenka	Hříšná touha	Víkend
28		Velká kniha říkadel	Junior
29	Černý, Jiří	Kolik váží lidská hlava?	Egmont ČR
30	Gosciny, R.; Uderzo, A.	Asterix (26) - Asterixova Odyssea	Egmont ČR

Příloha 6 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2007

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Viewegh, Michal	Krátké pohádky pro unavené rodiče	Druhé město
2	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
3	Gosciny, R.; Sempé, J.J.	Nové Mikulášovy průšvihy - Dopis Ježíškovi	Albatros
4		Dětské písničky pro předškoláky a malé školáky	Svojtka & Co.
5	Hrubín, F.; Trnka, J.	Špalíček veršů a pohádek	Albatros
6	Lanczová, Lenka	Náhradní princ	Víkend
7	Paolini, Christopher	Eldest	Fragment
8	Butterfieldová, Moira	Moje nejtajnější tajemství	Slovart
9	Kožíšek, J.; Sekora, O.	Polámal se mraveneček - leporelo	Albatros
10		Tomáš a jeho přátelé -Knížka na rok 2008	Egmont ČR
11	Miler, Zdeněk; kol.	Krtek a zima - leporelo	Albatros
12	Černý, Jiří	Kolik váží lidská hlava?	Egmont ČR
13	Miler, Zdeněk	Krtek a léto - leporelo	Albatros
14	Sýkora; Jiránek; Beneš	Pat a Mat dokážou všechno	Albatros
15	Paolini, Christopher	Eragon	Fragment
16	Fischerová-Kvěchová, Marie	Říkadla a písničky pro kluky a holčičky	Paseka
17		V cirkuse - leporelo	Fragment
18		Dopraváček - leporelo	Junior
19	Lanczová, Lenka	Hříšná touha	Víkend
20	Kožíšek, Josef	Poupata - čítanka malých	Paseka
21		Velká kniha říkadel	Junior
22		My jsme malí muzikanti - ilustr. zpěvník	Junior
23	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros
24	Nesvadba, Michal	Michal maluje s tátou (kniha+CD)	Fragment
25	Apsleyová, B.	Bořek stavitel 2008 (Bob the Builder)	Egmont ČR
26	Miler Z.; Miler K.; Doskočilová H.	Krtek a podzim - leporelo	Albatros
27	Pullman, Philip	Jeho temné esence I-Zlatý kompas	Argo
28	Miler, Zdeněk	Krtek a léto - leporelo	Albatros
29	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
30	Awdry W.; Awdry Ch.	O mašince Tomášovi 9	Egmont ČR

Příloha 7 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2008

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a relikvie smrti	Albatros
2	Rowlingová, Joanne K.	Bajky Barda Beedleho	Albatros
3	Gordon, R.; Williams, B.	Ztracený svět v podzemí	Fragment
4	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
5	Butterfieldová, Moira	Moje nejtajnější tajemství	Slovart
6	Gordon, R.; Williams, B.	Hlouběji do podzemí	Fragment
7	Lanczová, Lenka	Vůně deště	Víkend
8	Viewegh, Michal	Krátké pohádky pro unavené rodiče	Druhé město
9	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
10	Kožíšek, J.; Sekora, O.	Polámal se mraveneček - leporelo	Albatros
11	Goscinny, René	Nové Mikulášovy průšvihy 2	Albatros
12		Velká kniha říkadel	Junior
13	Meyerová, Stephenie	Stmívání	Egmont ČR
14	Lanczová, Lenka	Potížistka	Víkend
15	Zmatlíková, Helena	Vařila myšička kašičku - leporelo	Albatros
16		My jsme malí muzikanti - ilustrovaný zpěvník	Junior
17	Miler, Zdeněk	Krtek a léto - leporelo	Albatros
18	Meyerová, Stephenie	Nový Měsíc	Egmont ČR
19	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a Kámen mudrců	Albatros
20	Trnková, Klára	Zimní říkadla	Studio Trnka
21	Švejdová, Vlasta	Nejkrásnější dětská říkadla	Duha
22	Awdry, W.; Awdry, Ch.	O mašince Tomášovi 12	Egmont ČR
23	Awdry, W.; Awdry, Ch.	O mašince Tomášovi 11	Egmont ČR
24	Čapek, Josef	Povídání o pejskovi a kočičce	Albatros
25	Kahoun, Jiří	O mašinkách	Albatros
26	Meyerová, Stephenie	Zatmění	Egmont ČR
27	Hawking, S.; Hawking, L.	Jirkův tajný klíč k vesmíru	Knižní klub - Euromedia Group
28	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a princ dvojí krve	Albatros
29	Sís, Petr	Zed' - Jak jsem vyrůstal za železnou oponou	Labyrint
30	Hrubín, F.; Zmatlíková, H.	Paleček - leporelo	Albatros

Příloha 8 – seznam nejprodávanějších dětských knih pro rok 2009

Pořadí	Autor	Dílo	Nakladatelství
1	Paolini, Christopher	Brisingr	Fragment
2	Meyerová, Stephenie	Stmívání	Egmont ČR
3	Meyerová, Stephenie	Rozbřesk	Egmont ČR
4	Meyerová, Stephenie	Nový Měsíc	Egmont ČR
5	Meyerová, Stephenie	Zatmění	Egmont ČR
6	Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ	Albatros
7	Meyerová, Stephenie	Stmívání. Nový Měsíc. Zatmění. Rozbřesk - komplet	Egmont ČR
8	Rowlingová, Joanne K.	Bajky barda Beedleho	Albatros
9	Teufel, Jan	Čertovské pohádky	Egmont ČR
10	Rowlingová, Joanne K.	Harry Potter a relikvie smrti	Albatros
11	Faltová, Věra	Obrázkové básničky	BB art
12	Lanczová, Lenka	Pošeptej po větru	Víkend
13	Gordon, R.; Williams, B.	Volný pád do Podzemí	Fragment
14	Gosciny, R.; Uderzo, A.	Mikulášovy sebrané spisy	BB art
15	Lindgrenová, Astrid	Děti z Bullerbynu	Albatros
16	Etrychová, P.; Morkes, P.	Komisař Vrt'apka - sebrané spisy 2	Mladá fronta
17	Sfar, J; Saint-Exupéry, Antoine de	Malý princ - komiks	Albatros
18	Kožíšek, J.; Sekora, O.	Polámal se mraveneček - leporelo	Albatros
19	Gosciny, R.; Uderzo, A.	Narozeniny Asterixe a Obelixe	Egmont ČR
20	Svěrák, Z.; Uhlíř, J.	Zpívání	Fragment
21	Murphyová, Jill	Čarodějnice školou povinné	XYZ
22	Eislerová, Jana	Staré pověsti české	Fragment
23	Trnka, Jiří	Zimní říkadla	Studio Trnka
24	Čapek, Josef	Povídání o pejskovi a kočičce	Albatros
25	Davis, Jim	Garfield to vyklopí	Crew
26	Krolupperová, D.; Kratochvíl, M.	Draka je lepší pozdravit aneb O etiketě	Mladá fronta
27	Skála, František	Velké putování Vlase a Brady	Arbor vitae
28	Šrut, P.; Miklínová, G.	Lichožrouti	Paseka
29	Čtvrtek, Václav	Jak ševci zvedli vojnu pro červenou sukni	Fragment
30		Vánoční koledy s piánkem	Fragment

Příloha 9 - Bibliografie překladové literatury z angličtiny vydané nakladatelstvím Albatros v letech 1949-1983

- Alcott, L.M.: Malé ženy (Little Women), 1974
- Altsheler, J.A.: Poslední náčelník (The Last Rebel), 1975
 Strážci pralesa (The Forest Runners), 1974, 1979
 Zlato Apačů (Apache Gold), 1977
 Ztracení lovci (The Lost Hunters), 1971, 1974
- Armstrong, R.: Zakleté moře (The Secret Sea), 1972
- Banyard, P.J.: Přírodní divy světa (Natural Wonders of the World), 1982
- Bawden, N.: Carriina válka (Carrie's War), 1981
- Baum, L.F.: Čaroděj ze země Oz (The Wizard of Oz), 1962
- Beazley, M.: Anatomie Země (The Anatomy of the Earth), 1981, 1983
 Království zvířat (The World of Animals), 1983
- Beecher-Stowe, H.E.: Chaloupka strýčka Toma (Uncle Tom's Cabin),
 1957, 1964, 1969, 1977
- Bonham, F.: Záhada bohatého kocoura (The Mystery of the Fat Cat), 1981
- Bontemps, A.-Hughes, L.: Děti z Haiti (Popo And Fifina), 1961
- Brinsmead, H.F.: Farma u modrého jeřába (Pastures of the Blue Crane), 1980
- Brönte, Ch.: Sirotek lowodský (Jane Eyre), 1957, 1970
 Villette, 1975
- Burton, H.: Bez doprovodu bubnů (No Beat Drum), 1979
- Carroll, L.: Alenka v kraji divů a za zrcadlem
 (Alice's Adventures in Wonderland, Through the
 Looking Glass), 1961, 1970, 1983
- Conrad, J.: Gaspar Ruiz a jiné povídky, 1957
 Tajfun a jiné povídky, 1976
- Cooper, J.F.: Lodivod (The Pilot), 1973
 Lovec jelenů (The Deerslayer), 1961
 Poslední Mohykán (The Last of the Mohicans),
 1957, 1961, 1968, 1970, 1980
 Prérie (The Praire), 1967
 Průkopníci (The Pioneers of the Sources
 of the Susquehanna), 1964
 Stopař (The Pathfinder), 1963
- Curwood, J.O.: Kočovníci severu (The Nomads of the North), 1962, 1973
 Lovci vlků (The Wolf Hunters), 1968
 Vlčák Kazan - Barí, syn Kazanův
 (Kazan the Wolf Dog, Baree, Son of Kazan), 1980
 Zlaté údolí (The gold Hunters), 1968
- Dana, R.H.: Dva roky pod stěžněm (Two Years Before the Mast), 1972
- Datta, A.K.: Kaziranská stezka (The Kaziranga Trail), 1983
- Dawson, A.J.: Irčák Finn (Finn the Wolfhound), 1968
- Defoe, D.: Robinson Crusoe, 1953-překlad z RJ,
 převyprávění - 1956, 1958, 1960, 1963,
 1967, 1970, 1973, 1977, 1983
- De Jong, M.: Kolo na střeše (The Wheel on the School), 1967, 1978
- De Quincy: Poslední drak (The Last Dragon), 1962
- Dickens, Ch.: David Copperfield, 1971, 1980
 Pan Pickwick (The Pickwick Club), 1956
 Vánoční koleda v próze čili Vánoční povídka s duchy, 1958
- Dillon, E.: Ostrov divokých koní (The Island of Horses), 1971
- Doyle, A.C.: povídka ve výboru Tajemné kroky, ed. V. Ted
 Pes baskervillský (The Hound of the Baskervilles),
 1964, 1966, 1969, 1978
 Ztracený svět (The Lost World), 1971
- Durrell, G.: Mluvicí balík (The Talking Parcel), 1983
- Evans, A.R.: Sobi táhnou (Reindeer Trek), 1968
- Falkner, J.M.: Měsíční zátoka (Moonfleet), 1983
- Faraday, M.: Tajemství svíčky (The Chemical History of the Candel),
 1954

- Fast, H.M.: Synové volnosti (Patrick Henry And the Frigate's Keel), 1957
- Friskey, M.: Jak Indiánek Cvoček našel koníčka
(Indian Two Feet And His Horse), 1965
- Gardner, E.A.: Státní zástupce si dovede posvítit
(The D. A. Holds a Candle), 1970
- Gipson, F.: Zrzoun (Old Yeller), 1963
- Grahame, K.: Žabákova dobrodružství (The Wind in the Willows), 1958, 1967, 1981
- Grey Owl: Sejdžo a její bobříci
(The Adventures of Sajo And Her Beaver People), 1967
- Grey, Z.: Poslední z prémie (The Last of the Plains), 1966, 1969
Vítr smrti (The Spirit of the Border), 1978
- Groves, P.: Pan Cecil Brum a jeho dům (Mr. Egbert Nosh), 1972
- Gunn, J.: Chatrč v horách (The Humpy in the Hills), 1963
- Halliburton, R.: Cesty za dobrodružstvím (The Flying Carpet), 1958
Toulky světem (The Royal Road to Romance etc.), 1969
- Hardy, T.: Dobrodružství ve West Poley (Our Exploits at West Poley), 1960
- Harris, J. Ch.: Rozprávky strýčka Rémuse (Uncle Remus), 1959, 1972
Z rozprávek strýčka Rémuse, 1969
Nové rozprávky strýčka Rémuse (Nights with Uncle Remus, Myths And Legends of the Old Plantation), 1977
- Harte, F.B.: Ztraceni v pustině (A Waif in the Plains), 1958, 1965, 1973
- Hunt, I.: Vítr nenese naději (No Promises in the Wind), 1975
- Chaucer, G. - Farjeon, E.: Canterburské povídky (Tales from Chaucer), 1976
- Chesterton, G.K.: Povídky otce Browna (The Father Brown Stories), 1966
- Jacobs, J.: O krásné Hadrničce a kouzelném Husopasovi
(More English Fairy Tales), 1959
- Jerome Klapka, J.: Tři muži ve člunu o psu nemluvě
(Three Men in the Boat to Say Nothing of the Dog), 1966
- Kaufmann, J.: Proč a jak?, 1981
- Kipling, R.: Bajky i nebajky (Just so stories), 1958
Jak byl napsán první dopis, 1970
Knihy džunglí (The Jungle Book, The Second Jungle Book), 1965, 1968, 1974
Mauglí (All the Maugli Stories), 1958
- Kjelgard, L.: Lovec kuguárů (Lion Hound), 1975
- Knight, E.: Lassie se vrací (Lassie come-home), 1963, 1970
- Kravetz, N.: Barevný koníček (A Horse of Another Color), 1983
- London, J.: Bílý Tesák (White Fang), 1954, 1967, 1971, 1976
Mezi zlatokopy (Smoke Bellew), 1974
Moře, sníh a velkoměsta - výbor povídek, 1974
Za zlatem severu (Smoke Bellew), 1971
- Marryat, F.: Dobrodružství kadeta Keenea, 1972, 1976
Piráti, 1969, 1976
- Mayne-Reid, T.: Bezhlavý jezdec (The Headless Horseman), 1958
- Mayne, W.: Záhada žlutého jednorožce (A Grass Rope), 1961
- McGiffin, L.: Lovci mustangů (The Mustangers), 1972
- Melville, H.: První plavba (Redburn, His First Voyage), 1965
- Miller, J.: Jana (Jana's Blanket), 1967
- Milne, A. A.: Medvídek Pú (Winnie-the-Pooh), 1958
Medvídek Pú (Winnie-the-Pooh, The House at Pooh Corner), 1965, 1970, 1978
- Montgomery, L.M.: Anna ze Zeleného domu (Anne of the Green Gables), 1982
- Morey, W.: Sever, můj domov (Home Is North), 1973
Zima v kaňonu (Canyon Winter), 1978
- Mowat, F.: Stopy ve sněhu (Lost in the Barrens), 1954
Hadí spirála (The Serpent's Coil), 1968

- Neville, E.: Tak je to, kocourek (It's Like This, Cat), 1973
North, S.: Dareba (Rascal), 1978
O'Dell, S.: Ostrov modrých delfínů (Island of Blue Dolphins), 1965
Pětina pro krále (The King's Fifth), 1980
O'Faolain, E.: Irské pohádky (Irish Sagas And Folk Tales), 1959
Olsen, T.V.: Léto bubnů (Summer of Drums), 1979
Pearce, A.P.: Poklad v jedné růži (Minnou on the Say), 1965
Poe, E.A.: Zlatý scarabeus a jiné povídky (The Works of E. A. Poe),
1959, 1967, 1979
Prichard, K.S.: Divoška Han (The Wild Oats of Han), 1979
Ransome, A.: Boj o ostrov (Swallows And Amazonas), 1959, 1971, 1982
Holubí pošta (Pigeon Post), 1964, 1977
Klub lysek (Coot Club), 1963
Nechtěli jsme na moře (We Didn't Mean to Go to Sea), 1976
Petr Kachna (Peter Duck), 1961
Trošečníci z Vlaštovky (Swallowdale), 1960, 1972
Velká severní (Great Northern), 1974
Velká šestka (The Big Six), 1967
Záhadné vody (Secret Waters), 1980
Zamrzlá loď kapitána Flinty (Winter Holiday), 1958, 1973
Reid, T.M.: Bezhlavý jezdec (The Headless Raidman), 1966, 1972
Černobílá krev (The Quadroon), 1966
Sandburg, C.: Pohádky z bramborových řádků (Rootabaga Stories), 1965,
1972
Scott, W.: Ivanhoe, 1956, 1969
Quentin Durward, 1960, 1971
Rob Roy, 1959
Seton, E.T.: Dva divoši (Two Little Savages), 1957, 1971, 1976, 1983
Moji známí z divočiny (z různ. angl. originálů), 1961,
1968
Smith, E.: Zavátá samota (No Way of Telling), 1974
Southall, I.: Požár v buši (Ash Road), 1981
Sperry, A.: Odvaha (Call It courage), 1966
Steinbeck, J.: Ryzáček (The Red Pony), 1962, 1966
Sterling, D.: Mary Jana (Mary Jane), 1981
Stevenson, R.L.: Poklad na ostrově (Treasure Island),
1954, 1957, 1961, 1964, 1969, 1972, 1974
Černý šíp (The Black Arrow), 1959, 1966, 1970
Dva muži na druhou (The Strange Case
of Dr. Jekyll And Mr. Hyde), 1968
Swift, J.: Gulliverovy cesty (Gulliver's Travells),
1951, 1953, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975
Swift, H.H.: Dráha na svobodu (The Railroad to Freedom), 1964
Thackeray, W.M.: Růže a prsten - výbor, 1950
Thompson, E.: Kouzelný kolotoč (The Adventures of Dougal,
The Misadventures of Dougal, Dougal Strikes Back), 1982
Thurber, J.: Třináctery hodiny (The Thirteen Clocks, The White Deer),
1974
Travers, P.L.: Mary Poppins (Mary Poppins), 1975
Twain, M.: Dobrodružství Huckleberryho Finna, 1955, 1965, 1973, 1978,
1980
Dobrodružství Toma Sawyera, 1955, 1965, 1970, 1978,
Princ a chudák (The Prince And the Pauper), 1958, 1968
Tom Sawyer detektivem, 1959, 1974
Webster, J.: Táta Sekáč (Deddy-Long-Legs), 1973
Wells, H.G.: Povídky s X - výbor, 1970
Williamson, H.: Vodní poutník Tarka (Tarka the Otter), 1969

Příloha 10 – ukázka výkazu o neperiodických publikacích

I. TITULY NEPERIODICKÝCH PUBLIKACÍ PODLE TEMATICKÝCH SKUPIN

Tematická skupina	Znak MDT ¹⁾	Č. ř.	Tituly celkem			z toho první vydání		
			knihy	brožury	celkem	knihy	brožury	celkem
a	0	1	2	3	4	5	6	7
1. Všeobecnost	0	0101	420	119	539	396	117	513
2. Filozofie, psychologie	1	0102	469	31	500	407	31	438
3. Náboženství, teologie	2	0103	411	60	471	379	54	433
4. Sociologie, statistika	30 - 31	0104	365	101	466	342	99	441
5. Politika, ekonomie	32 - 33	0105	748	147	895	642	145	787
6. Právo, veřejná správa, sociální zabezpečení a sociální péče, pojišťovnictví	34, 36 351 - 354	0106	794	94	888	643	91	734
7. Vojenství a vojenské vědy	355 - 359	0107	163	27	190	157	27	184
8. Školství, pedagogika, volný čas	37	0108	885	377	1262	780	344	1124
9. Obchod, spoje, doprava, cestovní ruch	338, 339, 654, 656	0109	333	113	446	269	101	370
10. Etnografie, kulturní antropologie (obyčej, folklor, tradice)	39	0110	82	16	98	77	15	92
11. Filologie, jazyky, jazykověda	80 - 81	0111	513	39	552	434	36	470
12. Matematika	51	0112	534	80	614	443	76	519
13. Přírodní vědy	52 - 59	0113	539	145	684	466	140	606
14. Lékařské vědy, zdravotnictví	61	0114	666	109	775	568	100	668
15. Strojrenství, technologie, stavebnictví, průmysl, obchod a řemesla	62 66 - 69	0115	770	199	969	672	196	868
16. Zemědělství, lesnictví, chov dobytka, lov zvěře a rybolov	63	0116	398	121	519	360	118	478
17. Domácí hospodaření	64	0117	257	52	309	235	31	266
18. Management, řízení a organizace	005	0118	455	50	505	372	47	419
19. Územní plánování, urbanismus a tvorba krajiny, architektura	70 - 72	0119	221	74	295	199	70	269
20. Sochařství, výtvarné umění, grafika, fotografie	73 - 77	0120	363	147	510	343	147	490
21. Hudba, divadlo, film apod. umění	78, 791 - 792	0121	256	29	285	248	29	277
22. Hry a sport	793 - 799	0122	231	40	271	204	35	239
23. a) Dějiny literatury a literární kritika	82	0123	205	11	216	181	11	192
b) Literární texty	821	0124	3685	477	4162	3145	425	3570
24. Geografie	91	0125	235	28	263	211	28	239
25. Historie, biografie	92 - 94	0126	1636	200	1836	1508	192	1700
Úhrnem	0 - 94	0127	15634	2886	18520	13681	2705	16386
z toho	školní učebnice	0128	473	102	575	360	82	442
	dětské knihy	0129	856	529	1385	723	478	1201
	vysokoškolská skripta a VŠ učebnice	0130	1447	110	1557	1087	99	1186
Kontrolní součet (ř. 0101 — 0130)		0139	34044	6513	40557	29532	6069	35601

II . NEPERIODICKÉ PUBLIKACE PODLE JAZYKA VYDÁNÍ

	Č. ř.	Počet titulů	
a	1	2	
Celkem	0201	18520	
v tom podle jazyka vydání	čeština	16100	
	čeština a jiné jazyky	1014	
	angličtina	751	
	francouzština	20	
	italština	11	
	němčina	104	
	poština	19	
	ruština	42	
	slovenština	180	
	španělština	23	
	vicejazyčné publikace (kromě češtiny)	0212	229
	japonština	0213	5
	nizozemština	0214	5
	běloruština	0215	3
	esperanto	0216	3
	arabština novodobá	0217	2
	čínština	0218	2
	latina klasická	0219	2
	arabština klasická	0220	1
	finština	0221	1
chorvatština	0222	1	
portugalština	0223	1	
srbština	0224	1	
	0225		
	0226		
Kontrolní součet(ř. 0201 — 0226)	0239	37040	

